VOIE, Revue trimestrielle russe

CALE

ORGAN DE GÂNDIRE RELIGIOSĂ RUSĂ

editat de N. A. BERDYAEV, cu participarea lui B. P. VYSHESLAVTSEV.

În cărțile anterioare, articolele „Stumps” au fost publicate de următorii autori: H. N. Aleksev, П. F. Anderson, N. S. Arsenyev, M. Artemyev, P. Archanbo (Franța), N. Afanasyev, S. S. Bezobrazov (Arhimandritul Cassian), R. de Becker (Belgia), E. Beleson, N. A. Berdyaeva, P. Bitsilli , N. Bubnova, prot. S. Bulgakov, R. Walter. Bar. B. Vrevskago, B. П. Vysheslavtsev, V. Weidle, Frank Gaven (America), M. Georgievsky. S. Gessen, A. Glazberg, H. N. Glubokovsky, I. Pofstetter, V. Grinevich, Ieromonahul Leo Gillet, L. A. Zander, V. A. Zander, N. Zernov, V. V. ZѢnkovskaya, pr. A. Elchaninova (t), P. K. Ivanova, Yu. Ivaska, A. Izyumova, V. N. Ilyina, S. Ilnitskaya, A. Karpova (+), L. P. Karsavina, A. Kartasheva, A. N. Klepinina. S. Kavertsa (America), K. Kerk (Anglia), Arhimandritul Kyprian Kern, G. Kolpakchi, L. Kozlovsky (t) (Polonia), G. G. Kuhlman, T. Ts. Ku (China), M. Kurdyumova, A. Lazareva, I. Lagovsky, F. Lieb (Elveția), M. Litviak, N. O. Lossky, M. Log-Borodina, J. Maritain (Franța), K. Mochulsky, Ya. Menshikov, P. N Novgorodtseva (+), prot . Nalimov (+), S. Ollard (Anglia), A. Pogodin, R. Pletnev, A. Polotebneva, V. Rastorguev, N. Reimers, A. M. Remizov, D. Remenko, Russian Inok (Rusia), Yu. Sazonova, contele A. Saltykov, N. Sarafanov. D. Semenov-Tyan-Shansky, K. Serezhnikova, E. Skobtsova (Mama Mariei), I. Smolima, B. Sove, V. Speransky, f. A. Stepuna, I. Stratonoad, V. Seseman, P. Tillich (Germania), N. Timasheva, S. Troitsky, Prince. S. N. Trubetskoy ( )), carte. G. N. Trubetskoy (t), N. Turgeneva, H. Ɵ. Fedorova (t), G. P. Fedotova, preot. G. V. Florovsky, S. L. Frank, prot. S. Chetperikov, D. Chizhevsky, V. Eckerdorf, G. Ehrenberg (Germania), pr. G. Tsebrikov, M. Schwartz, L. Shestova (t), carte. D. Shakhovsky (Ieromonah Ioan), starețul Augustine Yakubiziak (Franța), carte. S. Shcherbatova.

Redacția și adresa biroului:

29, Rue Saint Didier, Paris (XVIo).

Preț pentru o cameră privată: 10 franci.

Prețul abonamentului - pe an fr. 35,— (4 cărți).

Nr. 59. FEBRUARIE, MARTIE, APRILIE 1939 Nr. 59.

CUPRINS: Pagina

Le Gerant: RP Leon Gillet.

BISERICA SI LUMEA

Viața modernă pune cu tragică semnificație problema Bisericii pământești, unde ar trebui să fie: într-o lume care a păcătuit și, cu atât mai departe, cu atât mai așezată fără Dumnezeu, sau în acea sferă îndepărtată de lume, care ar trebui să fie îmbrățișată exclusiv. prin mântuirea sufletului, îndepărtându-se de problemele complexe și cele mai chinuitoare ale existenței omenești lumești și, în consecință, de la plinătatea personalității umane cu natura sa duală - pământească și cerească -?

Orice răspuns exhaustiv și cuprinzător la această întrebare este posibil doar într-o dezvoltare amplă a subiectului în sine, necesitând acoperirea sa cuprinzătoare. Dar trebuie să ne atingem, totuși, foarte fragmentar și schematic, cel puțin în cadrul în care ne este pus de fapt în fața în fiecare zi, deoarece întrebările despre credință și viață confundă, excită, în cele din urmă, uneori întuneric complet conștiința umană. , în special, conștiința acelor ruși care au acces la discuția lor liberă.

Tocmai pe planul acestor discuții întâlnim o contradicție foarte ascuțită, caracteristică nu numai modernității ecleziastice emigrate foarte agitate, ci și perioadei de secole a trecutului nostru ecleziastic rusesc.

Cu fiecare încercare de a pune o problemă socială în creștinism, este înaintată o respingere foarte acerbă, ca și cum ar fi o respingere puternic motivată:

Biserica este o instituție deasupra lumii. Este posibil, coborându-și înălțimile, să-l cufundăm în mijlocul agitației lumești?

„Lumea zace în rău”. În consecință, orice încercare de a reorganiza viața societății umane pe baza învățăturii creștine este o amăgire și o ispită, pentru că noi suntem doar

„străini și străini” pe acest pământ și preocuparea excesivă pentru el nu pot decât să dăuneze sufletului. Ca confirmare, sunt citate, pe de o parte, texte din Noul Testament: „Dacă lumea te urăște, să știi că te-am urât mai înainte”; „să nu iubiți lumea, nici ceea ce este în lume”; „pământul și toate lucrările de pe el vor arde” și multe altele, ca și cum ar afirma fără îndoială disprețul obligatoriu față de existența pământească.

Pe de altă parte, sunt date exemple convingătoare ale adevărului unei astfel de viziuni asupra lumii - viețile și instrucțiunile sfinților asceți care urau „carnea omului și carnea acestei lumi.

Dacă lumea este atât de coruptă de păcat, încât diavolul a devenit „prințul lumii” al acesteia, atunci ce fel de transformare a lumii, chiar dacă doar parțială, poate gândi un creștin? Este la fel de inutil ca a mătura praful de pe drum. Un creștin ar trebui să aibă un singur scop - mântuirea propriului suflet. Toate celelalte griji și sarcini provin din gânduri cu mândrie și, prin urmare, din păcat.

Și acum, alături de o asemenea viziune asupra lumii, în evlavia rusă vedem o altă atitudine direct opusă: atenția deosebită a bisericii începând cu Cezarul lumesc și spre aprobarea măreției împărăției sale pământești.

Se dovedește că este imposibil să vorbim despre nedreptate socială - este ispititor și zadarnic să lupți pentru stabilirea celui mai minim adevăr de pe pământ, care ar trebui să atenueze într-un fel situația omului - căci nedreptatea socială este un fel de Dumnezeu -a stabilit ordinea, dar poți și chiar ar trebui să ai grijă de puterea lui Cezar și de puterea regatului său.

■ Cea mai mică încercare de a slăbi răul social este „.amestecul în politică” inacceptabil pentru oamenii bisericești și preocuparea pentru aprobarea sau, ca și acum, pentru restaurarea sistemului monarhic și a tuturor proprietăților și a altor privilegii ale straturilor superioare ale fostului. Societatea rusă nu este „amestecul în politică”, ci o sarcină directă și chiar sacră a Bisericii.

Și se dovedește în realitatea noastră emigrantă ceva monstruos de incongru:

Tocmai acei reprezentanți ai Bisericii (chiar și episcopi) care consideră orice mențiune despre creștinismul social drept „modernism” religios, chiar erezie, scriu articole și prelegeri pe teme politice...

Această inconsecvență, însă, nu este manifestarea individuală a cuiva. În manifestările sale individuale în nostru

Biblioteca „Runivers”

timpul, numai cu o acuratețe deosebită este dezvăluită și dezvăluită un fel de deformare și vătămare veche nu a adevărurilor doctrinare în sine, revelate Bisericii de către Duhul Sfânt, ci a lor pur „practic uman, sau mai bine zis, (aplicarea pedagogică.

**

*

În sentimentele religioase ale credincioșilor există două puncte principale care determină atât atitudinea față de Dumnezeu, cât și atitudinea față de lume și față de om:

Dragoste și frică.

Dragostea este un început dinamic, creativ; ea se manifestă mereu în acțiune, nu se teme de niciun obstacol sau șoc, nu se oprește la niciun sacrificiu, căci „dragostea perfectă alungă frica”. În dragoste, străduința către Dumnezeu este mai puternică decât frica de păcat: - iubirea „acoperă totul, crede totul, nădăjduiește totul, îndură totul” - iar gândul atotcuprinzător despre Hristos și Împărăția Sa veșnică și în dragoste prevalează asupra ororii lui. iad.

Love Ap. Pavel atinge o asemenea putere încât el gata pentru cea mai mare dintre jertfe – să fie „de dragul fraților” excomunicat de la Hristos.

În sentimentul fricii religioase, în prim plan - chin veșnic, gând intens înfricoșător la moartea propriului suflet și, de aici, frica suspectă de păcat și de ispită, teama din fiecare minut de a face un pas nepăsător, de alunecare, de cădere, de a ajunge. murdar de necurăția lumii. Frica este un început static, conservator, deseori împingând pentru cruzime „cu intenții bune”.

Dragostea sau frica determină calitatea ascezei, pa-eosul și conținutul ei.

Poți lupta împotriva păcatului din dragoste și din frică. Iubirea privește Fața radiantă a omului-Dumnezeu; frica își îndreaptă atenția iscoditor de suspicios mai mult spre abisul răului și al păcatului. În frică este sentimentul de răspundere formală, și responsabilitatea în fața legii poruncilor, controlul de verificare, și anume, mortificarea de sine, mortificarea cărnii, o atitudine ostilă, de ură față de aceasta și față de întreaga lume căzută.

Dragostea se îndepărtează de păcat nu mai puțin, și chiar mai mult decât frică, într-un mod complet diferit. Dragostea este cea care cunoaște durerea în lacrimi a imperfecțiunii sale umane; fără să măsoare, fără să socotească păcatul, ea este străpunsă până la agonie de conștiință

și un sentiment al imensității sale în sine, un sentiment al nevredniciei lui; se condamnă pe sine înainte de orice judecată.

Când Ap. Petru, cuprins de slăbiciunea omenească, într-un moment de confuzie de frică, s-a lepădat de Hristos în curtea marelui preot, apoi „a ieșit plângând amar”, acestea erau tocmai lacrimile iubirii pocăite, care nu se gândește la nicio pedeapsă. din afară, ci în sine, în propriul său chin, el se condamnă pe sine, și-și mortifică păcatul nu prin mortificarea pedagogică a „Eului”, prin intermediul unei pedepse auto-impuse conștient, ci prin străpungerea involuntară, inevitabilă a lui. întreaga sa ființă, chinul căderii sale și conștiința nesemnificației sale în fața Iubitului.

Și Învățătorul cunoaște puterea dragostei lui Petru pentru Sine, la fel cum cunoaște și slăbiciunea naturii umane căzute, când în fața ucenicilor îi pune (pentru un văzător al inimii) o întrebare: „Simon Jonin! mă iubești mai mult decât ei?" Focurile Inchizițiilor, precum lupta Bisericii Ruse cu schismaticii reformei Nikonova și schismaticii autoeliminați, care au fost aruncați în flacără pentru a se proteja de Antihrist - frica de frică, ajungând la fraudă, pentru a panică brutală, frica de crimele ucigașului și alte iubiri și îndrăgostiți.

Frica paralizează! orice activitate creativă, dezvoltând exclusiv activitate de protecție - urmărire și suprimare; evită să se uite mult înapoi, precum și să privească departe în față. ¡

Frica se teme de istorie, de însăși dezvoltarea și mișcarea procesului istoric și de schimbările și deplasările inevitabile pe care le provoacă, și chiar mai multe șocuri și catastrofe.

Când frica religioasă, pierzându-se patosul unei fapte ascetice aspre, degenerează în aprehensiune filisteană, privirea suspectă filisteană în jur, ea caută mai ales să repare unul sau altul deja existent dat în imobilitate. Și nu numai dăruirea viziunii religioase-bisericești asupra lumii, a clădirii și a modului de viață, ci și a caracterului dat al structurii sociale și politice existente.

Ceea ce este dat este întotdeauna justificat și, parcă, canonizat de antichitate – temeiul etern al oricărui conservatorism încăpățânat. Și această dăruire protejată nu numai că nu tolerează nicio reevaluare a esenței sale, dar se opune comparării cu o altă dăruire care a precedat-o cu secole în urmă.

Asimilată dintr-un număr de generații este „moștenirea sacră a părinților”.

În virtutea prescripției, o ordine pur umană, chiar dacă poartă pecetea cea mai evidentă a păcatului, este adesea trecută drept o ordine stabilită de Dumnezeu.

Înființat de Dumnezeu i s-a părut lui Ivan cel Groaznic despotismul său sângeros; înfiinţat de Dumnezeu, unii moşieri considerau iobăgie; în

cele din urmă, chiar și dependența Bisericii Ortodoxe de puterea seculară a fost, de asemenea, nu numai percepută în trecut, ci este și evaluată de unii în prezent, ca un model stabilit de Dumnezeu și, prin urmare, bun și singurul dezirabil de viață bisericească.

**

*

Orice încercare de a pune cu conștiință problema atitudinii adecvate a Bisericii față de lume și a poziției Bisericii în lume ne obligă să ne uităm nu numai la dăruirea Bisericii, întărită de prescripția multor secole (deși trebuie să socotim universal cu ea, ca și cu o formațiune istorică largă și complexă), dar mai ales la viața originară a Bisericii creștine în natura ei originară cu adevărat stabilită de Dumnezeu prin Apostoli.

După ce am păstrat intacte adevărurile credinței, definim acum Biserica ca fiind unicul Trup al lui Hristos, având un singur Cap – Dumnezeu-omul Hristos, Fiul lui Dumnezeu. O numim adunarea credincioșilor.

Dar Biserica creștină din primele timpuri ale existenței sale nu s-a numit doar, ci a fost de fapt o adunare de credincioși, uniți prin unitatea vieții în Hristos, realizarea nu numai a catolicității mistice, ci și a concrete, reale.

Biserica creștină timpurie, în persoanele conducătorilor ei – episcopi și preoți – a fost atât de organic fuzionată cu comunitatea credincioșilor încât nici pastorii și nici turma nu se credeau separați unul de celălalt, ci amândoi constituiau împreună Biserica. adevăratul corp. Însuși conceptul de Biserică a fost definit tocmai ca totalitatea tuturor celor care cred cu adevărat în Hristos; niciodată ca clerul sau cea mai înaltă autoritate bisericească, izolați într-un fel de turma lor, comunicând cu ei doar prin sacramente și îndreptându-și viața spirituală și morală din afară.

Nici creștinul nu a aparținut Bisericii, ca acum, doar pe bază confesională: a trăit în Biserică. Biserica și în cadrul Bisericii au determinat relația lui atât cu Dumnezeu, cât și cu oamenii. ¡Totul altceva era extern,

crescând, întins în spatele gardului vieții adevărate și a atitudinilor adevărate ale unui creștin.

Biserica creștină a epocii timpurii, dacă s-a opus lumii, atunci numai lumii străine, păgâne și nicidecum creștine. Și în această privință, un creștin de la acea vreme nu putea fi în niciun fel numit laic în sensul nostru actual al cuvântului, adică o persoană legată doar parțial într-un fel de Biserică, în tot ce trăiește în lume - în un element străin de Biserică și, prin urmare, nu ar putea fi considerat ca cineva opus calitativ oamenilor duhovnicești - preoția și monahismul, care locuiesc predominant în Biserică.

Viața în Biserică pentru primii creștini, la. toată diferența inevitabilă în darurile și calitățile lor individuale, nu a constat în lupta separată a fiecăruia pentru propria sa mântuire personală, ci tocmai în convertirea generală conciliară a tuturor la Dumnezeu, ci prin Dumnezeu și în Dumnezeu unii către alții.

Trăind cu o așteptare eshatologică tensionată - și nu cu o frică paralizantă de a doua venire a lui Hristos și de judecata de apoi, ci cu o chemare plină de bucurie - „Vino, Doamne Isuse!” – primii creștini, desigur, știau bine că „lumea zace în rău”, persecutându-i și prigonindu-i cu toată cruzimea lumii păgâne. Și le-a fost deosebit de ușor să accepte legământul: „Nu iubiți lumea, nici ceea ce este în lume”.

Dar cum să accept?

Știind că „lumea zace în rău”, ei știau și altceva – cel mai important factor determinant pentru credința creștină, viața creștină și atitudinea creștină față de lume:

„Dumnezeu a iubit atât de mult lumea încât L-a dat pe singurul Său Fiu”.

Cum poți împăca acest „Să iubești lumea” cu dragostea lui Dumnezeu pentru lume, cu Jertfa Divină pentru lume, cu întruparea Fiului lui Dumnezeu, care a luat „semnul unui sclav” și s-a înălțat la ceruri în carne umană transfigurată?

Această problemă, la nouă secole după Nașterea lui Hristos, ne confruntă cu o complexitate și o acuratețe mai mari decât înaintea primilor creștini...

„Lumea este rea” nu înseamnă că lumea este rea. Răul este paguba lumii căzute, boala ei. Corpul uman nu este rău, dar poate „zăce în rău” cu o boală, poate fi acoperit de răul unei boli groaznice, de exemplu, lepra. Și unei persoane bolnave, precum și unei lumi bolnave, i se poate arăta o dublă atitudine: în frică, pentru a nu infecta.

a se răni, a nu se face rău, a fugi de pacient cu dezgust zgomotos, sau fără teamă, în numele iubirii, a-l întâlni, chiar și a se sacrifica, la fel ca, de exemplu, medicii și asistentele care locuiesc în colonii. pentru „leproși”.

Hristos i-a atins pe leproși, vindecându-i. Hristos, spre marea indignare a evlavioșilor avocați ai judecătorilor, a fost alături de păcătoși, vameși, curve, zicând: „Cei sănătoși nu au nevoie de doctor, ci cei bolnavi”.

În lume, lângă păcat, în mijlocul păcatului, în cele din urmă, în păcat există ceva „nemărginit de prețios – omul – creația lui Dumnezeu, chipul lui Dumnezeu. Dar lumea însăși, întregul cosmos, este și o

creație a lui Dumnezeu și, ca atare, este frumoasă, nu poate fi rea în sine, stă doar în rău.

Primii creștini știau evident că în lume trebuie să iubești și de la ce trebuie să se îndepărteze, căci cu cea mai răbdătoare atitudine față de propriile greutăți și suferințe, ei nu puteau fi indiferenți față de greutățile și suferințele propriului soi.

Lasă „chipul acestei lumi să treacă”, chiar dacă, și poate foarte curând, „pământul și toate faptele de pe el vor arde”, dar astăzi mai este timp să-ți construiești nu numai personalul, ci și biserica, adică viața socială creștină pe baza lui Hristos poruncit al iubirii și al grijii față de ceilalți.

Nu numai că prima comunitate apostolică din Ierusalim a existat pe principiul unei respingeri complete a dreptului de proprietate personală „stabilit de Dumnezeu”, dar și odată cu răspândirea în continuare a creștinismului, deja în afara Iudeii, în lumea păgână, ordinea vieții. a credincioşilor era profund diferit de cel din jurul lor, normalizat de păgânul dincolo.legislaţie, ordine .

Că așa a fost, nu putem judeca decât din epistolele lui An. Paul.

Dând „cezarului lui Cezar”, adică supunându-se tuturor cerințelor și legilor externe ale statului roman, Apostolul a învățat că neînțelegerile și disputele dintre societatea creștină însăși trebuie rezolvate în cadrul acesteia - adică în interiorul Bisericii, fără a se recurge la instanţele păgâne şi legea. În ceea ce privește statutul de proprietate al creștinului, Apostolul nu a afirmat coexistența „stabilită de Dumnezeu” a bogăției și sărăciei. El nu a cerut acte de caritate izolate și întâmplătoare, ci pentru un principiu complet definit al vieții sociale creștine.

În a 2-a epistolă către Corinteni, convingându-i după

Pentru a urma exemplul macedonenilor în materie de asistență reciprocă a comunităților creștine între ele, Apostolul scrie:

„Nu se cere ca alții să fie ușurați, iar tu să fii împovărat, ci să existe uniformitate. După cum este scris: cine a adunat mult, neavând de prisos, și cine are puțin, neavând lipsă.

Adevărat, apostolul explică în continuare că el adresează cererea sa corintenilor „nu în vederea unei porunci, ci prin zelul altora, încercând sinceritatea iubirii voastre (corintenii)”.

Aceste ultime cuvinte, care deosebesc în mod fundamental problema reorganizării sociale creștine a lumii de doctrinele sociale materialiste, desigur, pot servi predicatorilor nedreptății sociale „stabilite de Dumnezeu” prin baza aparentă a dreptății lor... Dar, la urma urmei, atât, cuvântul lui Hristos nu este o ordine, ci doar o chemare la libertatea omului, un apel la. inimi cu un indiciu al

drumului realizării voluntare, și anume, un test al sincerității iubirii celor care vor să-L urmeze. De aceea Ap. Pavel își încheie cererea către Corinteni cu următoarele cuvinte: „Căci cunoașteți harul Domnului nostru Iisus Hristos, că el, fiind bogat, s-a făcut sărac pentru voi, ca să fiți bogați prin sărăcia Lui”.

Epistola lui Ap. Pavel se adresează întregii Biserici Corintice, conștiinței sociale și ecleziastice a credincioșilor; ea indică datoria socială a tuturor creștinilor și nu numai a fiecăruia în parte, pentru că viața Bisericii în toată plinătatea ei se realizează nu numai prin rugăciunea membrilor săi, ci și prin credința vie, întruchipată în acțiune și credința vie este dragoste pentru Hristos:

„Dacă Mă iubești, păzește poruncile Mele”, spune Hristos într-o discuție de rămas bun cu ucenicii (Ioan. Cap. XIV) și repetă din nou: „Cine are poruncile Mele și le păzește, să Mă iubească pe Mine”.

Credința este iubire, iar poruncile sunt și iubire, pentru că Dumnezeu este Iubire și tot creștinismul este împlinirea legământului iubirii.

Nu numai în Noul, ci deja în Vechiul Testament, în legea dată poporului „crud” al lui Israel, se pune această temelie divină. Dar formalismul împietrit al învățătorilor evreilor, închinarea moartă a literei moarte, ofilirea spiritului prin ritual și statut, ca niște straturi de granit, au închis cea mai mare poruncă a lui Dumnezeu. Hristos, călcând Sabatul, restabilește adevărata ierarhie a valorilor legii antice și pune în prim plan temelia uitată, unindu-se în

ambele Testamente sunt nedecăzute în el (Vechiul se contopește cu Noul.

La întrebarea cărturarului despre prima și cea mai mare poruncă, Hristos răspunde (Mat. XXII, 37-39, Marcu XII, 30-31):

„Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta și din tot sufletul tău și din toată mintea ta (și cu toată puterea ta).

Aceasta este prima și cea mai mare poruncă.

Al doilea este asemănător cu acesta: iubește-ți aproapele ca pe tine însuți.

■ Pe aceste două porunci sunt întemeiate toată legea şi proorocii.

Spunând: „Nu am venit să încalc legea, ci să o împlinesc”, Hristos a afirmat nu spălarea rituală a vaselor și a vaselor, nu venerarea formală a Sabatului, ci tocmai sinteza legii, temelia ei de nezdruncinat - poruncile Bisericii.

Această fundație a stat la baza Bisericii creștine timpurii.

Și tocmai lumea creștină timpurie a fost cea care a cunoscut și a simțit inseparabilitatea ambelor porunci - impracticabilitatea primei fără a doua și a celei de-a doua fără prima:

„Cine spune: Îl iubesc pe Dumnezeu, dar îl urăsc pe fratele său”, scrie Ap. Ioan Teologul - „acel mincinos: căci cine nu-și iubește fratele, pe care-l vede, cum poate să-l iubească pe Dumnezeu, pe care nu-l vede?”

Nu putea fi altfel. Dezvăluind ceea ce este accesibil rațiunii umane despre a Doua Sa Venire și Judecata de Apoi, Hristos indică în mod direct că Judecata de Apoi va judeca măsura împlinirii sau neîmplinirii tocmai a acestor două porunci, iar uitarea iubirii față de aproapele va fi definită. ca uitarea iubirii lui Dumnezeu și manifestarea iubirii pentru o persoană va fi acceptată ca o manifestare a iubirii pentru Dumnezeu (Mat. XXV, 34-46).

Întreaga cale pământească a unui creștin este un test al sincerității iubirii pentru Hristos, iar finalizarea acestui test este (Judecata de Apoi a lui Hristos.

Dragostea este trăită nu numai în raport cu aproapele, ci și cu vecinii, cu societatea umană, cu condițiile în care trăiesc aproapele și aproapele.

Iar puterea interioară a Bisericii creștine primare a constat în acceptarea ambelor porunci ale lui Dumnezeu, în străduința de a respecta adevărul inseparabilității lor.

■Când Imperiul „bizantin” a declarat creștinismul religia dominantă, a venit pentru Biserică! un punct de cotitură grav, mult mai periculos pentru plinătatea holistică a ființei ei decât toate persecuțiile cele mai înverșunate din primele secole.

Până atunci, lumea păgână și lumea creștină existaseră vieți separate în interior, cel puțin în fețele celor mai credincioși membri ai Bisericii.

Oricât de înaltă era cultura clasică antică, oricât de perfectă era dreptul roman în structura sa juridică, ele erau cultură păgână și drept păgân, deși atinseseră culmile dezvoltării lor. Atât puterea lui Cezar, cât și ideea măreției regatului cezarian au fost moștenirea și creația Imperiului Roman păgân. Adoptarea creștinismului nu a schimbat natura de bază a statului păgân și a capului acestuia, nu le-a transformat din interior, ci doar a sfințit din exterior, înmoaie parțial pe unul, netezindu-l pe celălalt.

În acest colosal! după sensul său, după complex. Consecințele schimbării care s-a produs în istoria creștinismului au fost câștiguri enorme: atât încetarea persecuției credinței, cât și posibilitatea unei predici largi și deschise, cât și o apropiere mai strânsă de filosofia elenă, care a îmbogățit și aprofundat creativitatea teologică creștină.

În cele din urmă, triumful credinței creștine a deschis epoca conciliilor ecumenice.

Zona confesională a creștinismului s-a dezvoltat de atunci.

Dar altceva s-a întâmplat în același timp.

Viața creștină, după ce s-a mutat în unele privințe de la fostele ei temelii, a suferit mari pierderi. Imperiul Bizantin, după ce a acceptat credința, de fapt nu a acceptat Biserica în toată deplinătatea ei, cu alte cuvinte, statul păgân și societatea păgână nu au devenit creștine în spirit și în ordinea vieții. Biserica, ascunsă până atunci în oaze separate în elementele lumii păgâne străine de ea, nu a stăpânit-o până la capăt, ci ea însăși s-a dizolvat în ea, nefiind deja în stare de a se opune ei în ansamblu, ca un mediu social cunoscut, construindu-și relațiile pe poruncile lui Hristos, și nu pe legea păgână.

De acum înainte, împărăția consacrată a lui Cezar, care se sprijinea inevitabil pe vechile temelii păgâne, a început să fie numită împărăția creștină și, în consecință, legea păgână, conceptele și relațiile păgâne prin aceeași! dobândit puterea statului

subordonarea, denaturarea și slăbirea conceptelor creștine și a legii creștine a iubirii.

Oricât de slabi și imperfecți au fost în ei înșiși creștinii în ansamblu, care au intrat în Biserica primelor secole, distincția conștiinței lor creștine era valoroasă, distincția conceptelor care determinau ordinea potrivită a vieții creștine.

Într-o împărăție păgână sfințită din afară, această distincție anterioară distinctă între două principii opuse – al lui Dumnezeu și al Cezarului – a trebuit să se piardă încetul cu încetul, până când a fost complet pierdută.

Și tocmai din această fuziune a lumii creștine și a lumii păgâne, cu Cezar în frunte, s-a produs ruptura tragică a creștinismului, unitatea ontologică nedivizată a celor două porunci - despre iubirea față de Dumnezeu și de om.

Fiecare creștin individual, într-o ordine personală privată, în interiorul său, putea păstra integritatea acestei legi creștine, dar în întreaga ordine înconjurătoare a noii ființe, aceasta a fost încălcată de acțiunea ordinii de viață păgâne sfințite.

În conformitate cu aceasta, plinătatea Bisericii a fost distrusă, iar în ea însăși a avut loc o ruptură - o încălcare - a fostei unități a pastorilor și a turmei. Statul, având grijă de împlinirea oficială a primei porunci a lui Dumnezeu, adică latura confesională a creștinismului, a instruit, sub tutela sa, să urmărească respectarea ei față de clerul, separat de întregul trup al Bisericii.

De acum înainte, un creștin credincios a aparținut Bisericii doar în parte din personalitatea sa, iar în rest a început să aparțină lumii, adică statului și societății construite de acest stat. Cu alte cuvinte, a devenit creștin prin mărturisire și laic după ordinea vieții și a relațiilor sale.

În asemenea condiţii, Biserica, în cele din urmă, trebuia inevitabil să devină o instituţie a clerului, o autoritate spirituală; într-un caz, independent, construit după chipul și asemănarea unui stat păgân, ca în Occident, în celălalt, limitat și constrâns de Cezar, ca în Răsărit; vreun departament al acestui Cezar.

Vorbind despre Biserică ca autoritate spirituală, trebuie să distingem între două naturi de autoritate, în acest caz unite în ea. Una este puterea dată de Hristos apostolilor Săi: „orice veți lega pe pământ va fi legat în cer”, putere asupra naturii umane păcătoase și bolnave, putere

origine divină de la Duhul Sfânt, al cărui scop direct este acela de a sluji cauzei lui Hristos în lume. Și un alt duh și rânduială de autoritate, din care Hristos îi avertizează pe ucenicii Săi: „Știți că domnitorii neamurilor stăpânesc peste ele și nobilii stăpânesc peste ei și să nu fie așa între voi: ci cine vrea să fie mare între voi. tu, să fie slujitorul tău” (Mat. XX, 25-27).

Avertismentul lui Hristos este repetat de Sf. Pavel, dând episcopilor un legământ de a-i conduce pe credincioși „fără a stăpâni turma”.

Dar din moment ce Biserica s-a apropiat de lumea păgână și a preluat elementele ei, puterea celui de-al doilea ordin, adică de origine pământească, a trebuit să-și pună amprenta asupra ei și să „stăpânească peste turmă” într-un fel sau altul. inevitabil. Tentația puterii pământești este cu atât mai ușoară, cu cât pentru aplicarea ei nu sunt necesare calități interne, ci doar forța de constrângere, care merge pe linia influenței asupra acțiunilor exterioare ale unei persoane.

În istoria creștinismului, în viața bisericilor individuale, un fenomen apare cu o forță uimitoare:

Cu cât conducătorii credincioșilor devin mai apropiați în interior de turma lor, cu atât ei înșiși sunt mai înalți spiritual, cu atât acționează mai tangibil, transformând sufletele, puterea dată lor de la originea divină de deasupra și orice nevoie de folosire a puterii dominației exterioare. dispare.

Puterea de la Duhul Sfânt transformă către voința liberă a omului puterea iubirii sale și evocă iubire reciprocă și ascultare voluntară de legea lui Hristos. În aceste cazuri, se realizează plinătatea adevăratei biserici. Și cu cât conducătorii lor spirituali oficiali stau mai departe de turmă, cu atât conducerea lor este mai formală, cu atât mai inevitabil ies în prim-plan toate măsurile și metodele condamnate de Hristos, dominația pământească bazată pe constrângere.

Apoi spiritul este înlocuit cu litera, împlinirea liberă, voluntară prin statut, iar adevăratul ecleziastic degenerează în supravegherea departamentală a convingerilor juridice externe. Paralel cu aceasta, însuși spiritul învățăturii religioase se schimbă.

În prezența unei biserici autentice, motorul principal al credinței este Hristos și iubirea lui Hristos. Cu biserica doar externă, formală sau distorsionată de formalism în spiritul său, stimulul principal este frica. Frica afectează sufletele, iar accentul nu este pe viața veșnică și pe strălucirea veșnică a Împărăției lui Dumnezeu, ci pe chinul veșnic, pe focul nestins al iadului care se înfioară.

* *

*

■ Credința, bazată pe teama de răzbunare viitoare, privește cu teamă lumea din jur. Ea începe să vadă răul în toate acțiunile umane; dar începe să-și considere libertatea, atât interioară, cât și exterioară, drept cel mai mare rău, pentru că el vede în libertate sursa principală a răului.

Și în acest fel, apare dorința, pe de o parte, de a se îndepărta complet de lumea plină de păcat și, pe de altă parte, de a încerca să eradicați acest păcat nu influențând liberul arbitru al unei persoane, ci prin maxim. restrângerea sau chiar suprimarea completă a libertăţii.

Dragostea față de aproapele degenerează într-o teamă suspectă față de el, ca purtător al infecției păcatului și uneori într-o dușmănie deschisă față de el.

Și așa vedem în istoria creștinismului, mai ales în Occident, astfel de perioade în care Biserica aproape opune dragostea pentru Dumnezeu iubirii pentru om. O persoană este atât de rea încât rămâne doar să-și înrobească complet personalitatea autorităților spirituale și să întărească frica de răzbunare în viața viitoare cu răzbunare crudă în această lume, să-i arăți „iad de foc” chiar înainte de Judecata de Apoi , aici pe pământ. În chestiunea răzbunării pământești din partea Bisericii, o persoană vine adesea în ajutorul autorităților seculare pentru păcate. Contrar spiritului poruncilor lui Hristos, se creează cooperarea între slujitorii lui Cezar și prinții Bisericii în materie de luptă violentă, nu atât cu păcatul ca atare, cât cu opoziție aparentă sau reală față de scrisoare. a cartei exterioare a bisericii, care înlocuiește adesea legea lui Hristos.

Odată cu dorința de a salva suflete, înrobindu-le ascultării forțate, puterea spirituală se îndepărtează de suferința omului în lume. „Lumea zace în rău” și nu avem ce să interferăm cu ordinele sale, pentru că ochii noștri sunt îndreptați către Dumnezeu” - așa a argumentat Biserica de secole, în special aici, în Rusia. Biserica considera că lumea și omul din lume sunt proprietatea Cezarului. Ea i le-a dat cu deplină indiferență față de soarta lor: să sufere începutul pământesc

pieritor în lumea pieritoare și Cezarul să ia însăși viața unei persoane, dacă sufletul lui ar fi în mâinile Bisericii.

Indiferența autorităților spirituale față de oprimarea personalității umane față de neadevărurile sociale flagrante, în esență, nu a fost altceva decât o „repetiție a Evangheliei-

pilda „căzut într-un tâlhar”: preotul” și „levitul” „fiind în acel loc” trec.

Și astfel, slujirea poruncilor încălcate ale lui Dumnezeu a mers pe două căi diferite, chiar opuse unul altuia și, în cele din urmă, ostile.

Pe de o parte, un serviciu separat pentru Dumnezeu a fost creat de partea lumii, pe de altă parte, lumea în felul ei, în afara lui Dumnezeu, a început să afirme dragostea pentru om și slujirea lui. Acesta din urmă a degenerat din umanism într-o religie a divinității umane, care, la rândul său, și-a transferat cultul de la subiect la obiect, de la individualitate la o idee vag abstractă a umanității și apoi, la colectivul fără chip al unei clase, națiuni, la un fel de aluat viu care poate fi bătut și frământat de dragul „marilor realizări”, nu ne gândim nu numai la încălcarea completă a libertății interne și externe a oamenilor, ci și la suferința lor fizică și, în sfârșit, chiar și la exterminarea lor în masă.

* ❖

*

Viața contemporană a tuturor țărilor creștine este pătrunsă în întregime de așteptarea răsturnărilor și a catastrofelor.

„În Rusia, catastrofa izbucnise deja în urmă cu șaptesprezece ani. Depărtată de viața lumească, Biserica Rusă, zdrobită de puterea „Cezarului”, nu a salvat sufletul poporului în „evlavie străveche”. Odată cu regatul lui Cezar, s-a prăbușit și vechea clădire a fostei Biserici oficiale, care „trecea” pe lângă oameni și viața lor. În sânge și suferință, o nouă clădire nu se mai construiește pe constrângere, ci pe libertate, nu pe frică, ci pe iubire. Unitatea păstorilor și turmelor apropie plinătatea originară a Bisericii, care, ca și în lumea antică păgână, în mijlocul prigoanelor și persecuțiilor, doar de multe ori mai viclene, își aranjează oazele într-un mediu străin și ostil. Templele sunt distruse, nicio piatră nu este lăsată neîntoarsă de la fosta „vină”, dar Biserica este reconstruită pentru că sunt afirmați „adevărații închinători” care se închină lui Dumnezeu „în duh și în adevăr”. Iar înaintea Bisericii Ruse, curățată de suferință, înălțată de ispravă de la frică la iubire, istoria își pune sarcina de a transforma din interior lumea ostilă și fără Dumnezeu care o înconjoară, influențând-o nu cu forță exterioară, ci numai cu spirit și adevăr, doar cu plinătatea legii integrale a lui Hristos a iubirii pentru Dumnezeu.şi faţă de un om.

■ Fără îndoială, această cale este îngustă, iar înguste sunt porțile celor care merg spre

lume pentru purificarea lui, dar nu există altă cale. Adevărata Biserică, luptă spre plinătatea ei originară, nu poate merge pe altă cale. Unind sufletele nu numai în catolicitatea mistică, ci și în concret, va putea în cele din urmă să creeze acea societate creștină care se va strădui nu pentru aprobarea formală a credinței care este oficial dominantă în stat, ci pentru înființarea unor fundații creștine. în viața însăși.

Nu numai în Rusia, ci și în întreaga lume, care de fapt L-a respins pe Hristos cu mult timp în urmă, creștinismul extern, strict confesional, ar trebui înlocuit cu un creștinism eficient, creativ, transformator de concepte umane și de relații umane.

Prima poruncă a lui Dumnezeu, fără a doua, dăunează credinței în Dumnezeu, stinge dragostea pentru El.

Acea tragedie a lumii, pe care N. A. Berdyaev a formulat-o drept „demnitatea creștinismului și nevrednicia creștinilor” este rezultatul fragmentării unui singur fundament dat de Dumnezeu existenței umane. Biserica a păstrat intacte adevărurile învățăturilor lui Hristos, dar de-a lungul istoriei a rămas în multe privințe o lumânare „pusă sub un vas”. Și în amurgul vieții, în care fundamentele conceptelor păgâne și ale relațiilor păgâne, neîntrecute de creștinism, continuau să domine, oamenii bisericii, temându-se de rău în lume, au blestemat lumea însăși, au blestemat toată carnea pământească, parcă uitând că Lumea este o bună creație a lui Dumnezeu, că trupul acesta, lumea a fost sfințită prin Întrupare, iar trupul omenesc a fost transfigurat și înălțat de Hristos...

* *

*

Adâncurile conștiinței emigratelor ruse nu par să ajungă la ceea ce se întâmplă în lume. Până acum, această conștiință continuă să fie șocată de revoluția rusă. Mișcarea și desfășurarea procesului istoric îl sperie; ar dori să oprească acest proces. Nu vrea să se gândească la soarta lumii creștine și la soarta creștinismului în lume, se respinge de tragedie - de suferință și mântuire. În special, examinează ceea ce s-a întâmplat și se întâmplă în Rusia din punctul de vedere al pierderii catastrofale a fostei păci statice: templele sunt distruse, vechea ființă „cuvioasă” este răsturnată, ceea ce înseamnă că Biserica a pierit, în orice fel. în caz că va pieri complet... Și în panică, ochii nu sunt îndreptați spre locul în care „ Calea Adevărului și a Vieții, nu spre

puterea transformatoare a iubirii jertfe și active a lui Hristos, dar pentru sabia lui Cezar - în el este toată mântuirea: sabia va lovi răul și sabia va afirma adevărul...

Ce?

Da, aici este chiar adevărul (cu o literă mică) al credinței legale oficiale, care timp de secole s-a bazat pe sabie și a pierit prin sabie.

M. Kurdyumovn

PE IMITAREA MAICII DOMNULUI

Este necesar să se caute baze autentice, religioase, profunde pentru a înțelege și justifica pofta de persoană, iubirea față de persoană, o cale între frați, oameni.

Și avertismentele sună din două părți diferite. Pe de o parte, lumea umanistă, acceptând chiar și fundamentele moralității creștine în relațiile interumane, pur și simplu nu are nevoie de nicio aprofundare suplimentară a acestora, nici de nicio justificare a lor care nu decurge direct din ele. El locuiește în trei dimensiuni, epuizează toată ființa cu aceste trei dimensiuni. Pe de altă parte, și lumea asociată Bisericii avertizează: adesea însăși tema omului i se pare ceva secundar, îndepărtându-se de primar și de unic, de adevărata comuniune cu Dumnezeu. Pentru el, creștinismul este o relație cu Dumnezeu. Orice altceva este creștinism sau creștinism.

Trebuie să fii surd la ambele avertismente. Nu trebuie doar să presupunem, ci trebuie să știm că primul dintre ei, venit dintr-o lume fără Dumnezeu, distruge însăși ideea unui om, care nu este nimic dacă nu este imaginea lui Dumnezeu, dar al doilea distruge ideea de Biserica, care nu este nimic dacă nu presupune în ea o persoană individuală și întreaga omenire.

Nu trebuie doar să fii surd la aceste avertismente, trebuie (fii sigur că tocmai în chestiunea unei atitudini autentice, religioase, profunde față de o persoană sunt îndeplinite toate întrebările, atât despre lumea creștină, cât și despre cea fără Dumnezeu, că chiar și această lume fără Dumnezeu așteaptă de la x creștinismul cuvântului său, singurul capabil să vindece și să restaureze totul și, poate, uneori chiar să învie morții.

Și, în același timp, sufletul creștin, poate, este bolnav de secole de un fel de protestantism mistic. Pentru ea, doar combinațiile a două cuvinte sună plin: Dumnezeu

și eu, Dumnezeu, și sufletul meu, și calea mea și mântuirea mea. Ar fi mai ușor și mai firesc pentru un suflet creștin modern să spună: „Tatăl meu”, decât „Tatăl nostru”, „scapă-mă de cel rău”, „Dă-mi astăzi pâinea mea cea de toate zilele”, etc.

Iar pe aceste cărări ale unui suflet singuratic care luptă după Dumnezeu, parcă totul a fost trecut, toate căile au fost măsurate, s-au ținut cont de toate pericolele care pândesc, se cunosc adâncurile tuturor abisurilor. Aici este ușor să găsești lideri, fie că sunt autori antici de cărți ascetice, fie succesori moderni ai tradițiilor ascetice străvechi impregnate de învățăturile lor.

Dar iată această cale, căutând o atitudine religioasă reală față de oameni, nedorindu-se nici o simplificare umanistă a relațiilor umane, nici o disprețuire ascetică a acestora.

Înainte de a vorbi despre ea, trebuie să înțelegem pe ce se bazează, în profunzimea ei mistică, acea parte a vieții religioase umane, care este epuizată de cuvintele: Dumnezeu și sufletul meu.

Dacă decidem în mod responsabil și serios să facem din adevărul Evangheliei ceea ce ar trebui să fie egal cu sufletul nostru uman, atunci nu vom avea nicio îndoială cu privire la modul în care ar trebui să acționăm în fiecare caz particular al vieții noastre: trebuie să respingem tot ceea ce avem, să ne luăm cruce și urmează-l.

Singurul lucru pe care ni-l lasă Hristos este calea care duce după El și crucea pe care noi, imitând răstignirea Lui pe Golgota, o purtăm pe umerii noștri.

În general, se poate afirma că Hristos ne cheamă să-L imităm. Acesta este sensul exhaustiv al întregii morale creștine. Și oricât de diferit ar putea fi înțeles sensul însuși al acestei imitații în diferite epoci și de către diferiți oameni, toate învățăturile ascetice ale creștinismului sunt reduse la el.

Sihastrii imită cele patruzeci de zile ale șederii lui Hristos în pustie. Postitorii postesc pentru că El a postit. Cărțile de rugăciuni se roagă după exemplul Său, fecioarele respectă puritatea etc. „Imitația lui Hristos”, nu este un titlu accidental al cărții lui Toma a Kempis, este testamentul comun al moralității creștine, așa cum ar fi, titlul comun al tuturor. asceză creștină.

Nu voi încerca acum să caracterizez diversele direcții ale acestei imitații și uneori, poate, abateri de la ceea ce în Evanghelie determină calea Fiului Omului pe pământ. Există atât de multe interpretări diferite

Biblioteca „Runivers”

cati oameni, si abaterile sunt inevitabile, pentru ca sufletul omenesc este bolnav de pacat si de neputinta muritor.

Altceva este important. Este important ca, în toate aceste moduri diverse, Hristos Însuși a legitimat această poziție singură a sufletului omenesc în fața lui Dumnezeu, această respingere a tuturor celorlalte, adică a întregii lumi: tată și mamă, după expresia exactă a Evangheliei, nu. doar cei apropiați celor vii, dar și cei apropiați morților neîngropați, - totul, într-un cuvânt. Un suflet gol, singuratic, eliberat de orice, vede doar chipul lui Hristos în fața lui, urmând exemplul Lui, ridică crucea pe umeri și Îl urmează pentru a-și primi noaptea fără speranță Ghetsimani, groaznica lui Golgota și prin să poarte credință duminica, în neasfințita bucurie pascală. Aici, de parcă într-adevăr totul a fost epuizat de cuvintele: Dumnezeu și sufletul meu. Orice altceva – ceea ce El m-a chemat să renunț – înseamnă că nu există nimic altceva,

– Dumnezeu – și sufletul meu – și nimic.

■Nu, nu tocmai nimic. Sufletul uman nu stă cu mâinile goale înaintea lui Dumnezeu. Plinătatea este aceasta: Dumnezeu și sufletul meu și crucea ridicată de ea. Există și o cruce.

Sensul și sensul crucii sunt inepuizabile. Crucea lui Hristos

- pomul etern al vieții, puterea de neînvins, unirea cerului cu pământul, instrument de execuție rușinoasă. Dar ce este o cruce în căile de imitare a lui Hristos, cum ar trebui să semene crucile noastre cu singura cruce a Fiului Omului? La urma urmei, chiar și pe Golgota nu el a stat singur, ci au fost trei cruci - crucea omului-Dumnezeu și crucile a doi hoți. Nu sunt aceste ultime două cruci, așa cum ar fi, simboluri ale tuturor crucilor umane și depinde de noi pe care o alegem? Calea noastră a Crucii este inevitabil în toate cazurile, doar noi putem alege și urma liber calea unui tâlhar hulitor - și pieri, sau calea lui Hristos care cheamă - și să fim cu El acum în paradis. La un moment dat, hoțul care a ales moartea a avut o soartă comună cu Fiul Omului. La fel a fost osândit și pironit pe cruce, a îndurat și agonia crucii. Dar aceasta nu înseamnă că crucea lui a fost o imitație a crucii lui Hristos, că calea lui l-a condus pe urmele lui Hristos.

În imaginea crucii, cel mai esențial, cel mai definitoriu,

- este nevoia de a o accepta și ridica în mod liber, voluntar, voluntar. Hristos a luat asupra Sa în mod liber, prin voință liberă, păcatele lumii și le-a ridicat pe cruce și, prin aceasta, le-a răscumpărat și a cucerit iadul și moartea. Acceptarea gratuită a feat și

responsabilitatea, răstignirea liberă a păcatelor cuiva – acesta este sensul crucii când vorbim despre purtarea ei în căile noastre omenești. Libertatea este sora inseparabilă a răspunderii. Crucea este această responsabilitate liber acceptată, văzător și treaz.

Luând crucea pe umeri, o persoană renunță la tot, iar asta înseamnă că încetează să mai facă parte din acest tot, din această lume naturală. Ea încetează să se supună legilor sale naturale, care eliberează sufletul uman de responsabilitate. Legile naturii nu numai că eliberează pe cineva de responsabilitate, ci iau libertatea. De fapt, ce fel de responsabilitate există, unde pierd cota-parte, așa cum îmi spun legile irezistibile ale naturii mele, și ce libertate, unde sunt complet sub lege?

Așa că Fiul Omului le-a arătat fraților săi în trup calea supranaturală, și în acest sens nu umană, ci Dumnezeu-uman, calea libertății și a răspunderii. Le-a spus că chipul lui Dumnezeu din ei îi face și Dumnezeu-oameni și îi cheamă la îndumnezeire, pentru ca ei să devină cu adevărat fii ai lui Dumnezeu, ridicându-și liber și responsabil crucea pe umeri.

O cale liberă către Golgota – în asta constă adevărata imitație a lui Hristos.

S-ar părea că aceasta epuizează toate posibilitățile sufletului creștin și astfel formula „Dumnezeu și sufletul meu” îmbrățișează cu adevărat întreaga lume. Orice altceva, ceea ce ea a renunțat pe calea ei, apare doar ca un fel de obstacol care îmi agravează crucea. Și oricât de greu ar fi, oricât de suferință umană cade pe umerii mei, este totuși aceeași cruce care determină calea mea personală către Dumnezeu, mersul meu personal pe urmele lui Hristos. Boala mea, durerea mea, pierderea celor dragi, atitudinea mea față de oameni, față de vocația mea, față de muncă - acestea sunt detaliile drumului meu, > nu scopuri în sine, ci niște măgari pe care mi-e șlefuit sufletul, unii, chiar dacă uneori grele, evlavioase îmi exersează sufletul, mai ales dreptatea căii mele personale.

Dacă da, atunci întrebarea este, desigur, soluționată. Ea poate fi variată doar fără constrângere, ținând cont de caracteristicile individuale ale epocilor, culturilor, oamenilor individuali. Dar în esență totul este clar. Dumnezeu și sufletul meu, purtându-și crucea. Aceasta afirmă o extraordinară libertate spirituală, activitate și responsabilitate. Și e tot.

Mi se pare că misticismul protestant ar trebui să urmeze această cale cel mai consecvent. Mai mult decât atât, din moment ce lumea trăiește acum o viață mistică, ea este covârșitoare infectată cu acest misticism protestant, separator și individualist. În ea, desigur, nu este loc pentru Biserică, pentru principiul conciliar, pentru percepția divino-umană a întregului proces creștin. Doar că milioane de oameni sunt născuți în lume, un anumit număr dintre ei aud chemarea lui Hristos de a respinge totul, să-și ia crucea și să-L urmeze și, cu toată puterea lor, credința lor, isprava lor personală, merg la asta. apel. Și aceștia sunt mântuiți, se întâlnesc cu Hristos, ca și cum și-ar îmbina viața cu El. Orice altceva este, parcă, un fel de invenție umanistă, un fel de adaptare a acestor principii creștine de bază la acele domenii ale vieții care se află în afara lor. Într-un cuvânt, un fel de

creștinism, în esență nu rău, dar lipsit de orice rădăcini mistice autentice și, prin urmare, nu neapărat necesar.

Crucea Golgotei este crucea Fiului Omului, crucile hoților sunt crucile hoților, iar crucile noastre personale sunt tocmai personale, iar cu o astfel de pădure nemărginită a acestor cruci personale ne deplasăm pe căile către Regatul raiului. Și e tot.

Nu cu mult timp în urmă trebuia să fiu la un cimitir militar. Sute de morminte îngrijite, strâns lipite unele de altele, rând după rând, ocupau o zonă imensă. Deasupra fiecărui mormânt este o cruce, nu, nu o cruce, ci o sabie cruciformă. Mușchiul sabiei a intrat în pământ, bara transversală formează o bară transversală, ca și cum ar fi o cruce. Mânerul este partea superioară a crucii. Crucea a devenit o sabie sau o sabie o cruce. Cunoaștem aceeași fuziune a crucii și a sabiei în Evul Mediu. Apoi bara transversală a fost făcută deliberat foarte lată, astfel încât sabia să semene cu o cruce, iar chivotul cu moaștele a fost introdus în mâner. În plus, mi-am amintit și de frecventa convergență publicistică a acestor cuvinte scurte, uriașe. Mulți s-au jucat cu aceste apropieri, au acoperit patosul războiului, au justificat violența. Oricum ar fi, această apropiere nu este neobișnuită, adesea dorința de a contopi sabia și crucea.

Și într-un sens unic, complet diferit, avem această apropiere și în Evanghelie. „Și arma îți va străpunge sufletul.” Sabia cu două tăișuri a Maicii Domnului. Prima data-

leșie cu aproximări frecvent utilizate și cele mai esențiale. Când publiciștii noștri spun „crucea și sabia”, sub cruce înseamnă suferință pasivă, iar sabia este pentru ei un simbol al activității. Nu așa în Evanghelie. Crucea este liberă, înseamnă. activ, este înviat de Fiul Omului. Sabia lovește, taie prin suflet, care îl acceptă pasiv. Potrivit Evangheliei, sabia este un simbol al suferinței, îndurată pasiv, nu ales în mod voluntar, ci inevitabil - o armă care trece prin suflet. Crucea Fiului Omului, primită în mod liber, devine o sabie cu două tăișuri care străpunge sufletul Mamei, nu pentru că Ea o alege în voie, ci pentru că nu poate să nu sufere suferințele Fiului.

Și această sabie cu două tăișuri nu este una și singura, legată doar de soarta Maicii Domnului - ne învață pe toți ceva și ne obligă la ceva. Pentru a înțelege acest lucru, este necesar să simțiți calea Maicii Domnului pe pământ, să vedeți totul și exclusivitatea și generalitatea ei.

Conștiința ortodoxă poartă întotdeauna în adâncul ei, taiya ei a Maicii Domnului. Pentru el, Ea nu este doar o Mamă suferindă la crucea Fiului răstignit, este și Împărăteasa Cerurilor, heruvimii cei mai cinstiți și serafimii cei mai slăviți fără comparație. Conștiința ortodoxă o percepe pe Ea, Fecioara din seminția lui Iuda, Fiica lui David, ca Mama tuturor viețuitoarelor, ca întruparea vie și personală a Bisericii, ca Trupul uman al lui Hristos. Protecția Maicii Domnului protejează lumea, iar ea este mama pământului umed. Această ultimă imagine, în legătură

cu gândurile crucii, care devine o sabie cu două tăișuri, dobândește! încă o nouă forță. Țara Golgotei, cu cruci ridicate pe ea, străpungându-l, țara Golgotei, pătată de sânge – nu este aceasta inimă de mamă străpunsă de o sabie? Crucea Golgotei ca o armă pentru a trece de sufletul pământului - Mama.

Și dacă ignorăm ceea ce ni se dezvăluie în chipul glorificat al Maicii Domnului, dacă o percepem doar pe calea Ei pământească, adică acolo unde se poate vorbi de „imitarea” Ei, atunci aceasta este complet suficientă. pentru ca sufletul creștin să înțeleagă niște oportunități deosebite care se deschid înaintea ei. Pe această cale a Maicii Domnului trebuie să căutăm îndreptățirea și justificarea aspirațiilor noastre, să găsim sensul religios și mistic al comunicării umane adevărate, care ne scăpa cumva în afara ei.

Se poate afirma direct că o relație autentică, religioasă, cu o persoană în întregime, cu toate particularitățile sale

mi și detaliile personale, abia atunci se dezvăluie până la capăt, când este sfințită de calea Maicii Domnului, îndreptată pe urmele Ei, luminate de Ea.

Și apoi, cel mai important, să simți ce este Golgota Fiului pentru Mamă.

El îndură suferința voluntară pe cruce, - Ea nu suferă în mod voluntar împreună cu El. El poartă păcatele lumii, Ea cooperează cu El. Ea co-participă, Ea co-simte, co-experiență, trupul Lui răstignește, Ea1 co-răstignește.

Să nu măsurăm gradul de chin al Calvarului. Măsura lor ne este dată: crucea Fiului în tot volumul ei, în toată gravitatea ei devine o sabie cu două tăișuri care străpunge inima Mamei. Aceste chinuri sunt egalate prin imensitatea lor. Singura diferență este că acceptarea activă, voluntară și volitivă a acestora de către Fiul devine o coacceptare pasivă, inevitabilă a Mamei.

Pe Golgota, cuvintele Bunei Vestiri „iată slujitorul Domnului” nu sună triumfător, ele ascund gândul că „de acum înainte toate neamurile Mă vor binecuvânta”. Pe Golgota Ea este sclava suferinței Fiului-Dumnezeu, sclava suferinței Sale. Aceeași smerenie ca și în ziua veștii bune, aceeași participare la economia lui Dumnezeu, dar acolo erau căile spre Crăciun, spre participarea la cântatul îngeresc: „Slavă lui Dumnezeu în cele de sus și pace pe pământ, bunăvoință între oameni. , chiar acolo - aceasta este participarea la chinul etern inevitabil al Calvarului, la kenoza lui Dumnezeu. Pietrele și stâncile au crăpat, pământul a crăpat, vălul templului a fost rupt în jumătate, sufletul Maicii a fost străpuns de arma crucii, Fiul a dat Duhul în mâinile Tatălui.

Desigur, Maica Domnului a avut propriul ei destin, propria ei cruce. Dar este posibil să numim soarta ei o cruce, liber aleasă și ridicată

pe umerii ei? Mi se pare că destinul Ei a fost crucea Fiului, care devine o sabie care străpunge sufletul.

Toată taina ei se află în această unire cu soarta Fiului, de la Buna Vestire și Crăciun, prin Golgota până duminică, până la Rusalii, până la veșnica proslăvire cerească a Adormirii.

Întotdeauna, să facă voia Lui, slujitorul Domnului este deschis soartei Sale, crucea Sa străpungătoare.

Așa a fost în ceasul Golgotei, în anul 33 al erei noastre, așa va fi pentru totdeauna. Veșnic este Golgota Fiului Omului, veșnic este chinul Lui de pe Cruce și veșnic este chinul de la El. arme care străpung sufletul Maicii.

Putem încă să distingem și să recunoaștem multe în acest chin matern și să tragem concluzii cu privire la ființele noastre umane. făină

În primul rând, și cel mai important, vedem umanitatea lui Hristos, Biserica lui Hristos, Trupul lui Hristos, căruia Maica Domnului este și Mamă. Și această expresie nu este doar un fel de lirism evlavios – ea corespunde exact înțelegerii Bisericii ca Trup al lui Hristos. Și dacă este așa, atunci în raport cu Biserica, ceea ce Ea a experimentat în raport cu Fiul ei este veșnic viu. Maica Domnului-omenirea, Biserica, chiar și acum Ea este străpunsă de chinurile acestui Trup al lui Hristos, de chinurile fiecărui membru al acestui Trup. Cu alte cuvinte, toate nenumăratele cruci ridicate de omenire pe umeri pentru a-L urma pe Hristos se transformă în aceleași nenumărate săbii, străpungând pentru totdeauna Inima Mamei Ei. Ea continuă să participe, să simpatizeze, să simpatizeze cu fiecare suflet uman, ca în acele zile de pe Calvar.

Acesta este principalul lucru. Și în acest sens - Ea merge mereu cu noi pe drumul nostru crucii, Ea este întotdeauna chiar acolo, în apropiere, - fiecare dintre crucile noastre, - Sabia ei.,

Dar mai este ceva, nu mai puțin important. - Fiecare om nu este doar o imagine a lui Dumnezeu, o icoană a Divinului, nu doar un frate în trupul Dumnezeu-omului, îndumnezeit de El și cinstit de cruce, și în acest sens, Fiul Maicii lui Dumnezeu. Fiecare om este și chip al Maicii Domnului, care îl naște pe Hristos din Duhul Sfânt. În acest sens, fiecare om în profunzimea lui este o astfel de icoană dublă a Maicii Domnului cu Pruncul, revelația acestei taine în două direcții a lui Dumnezeu-bărbăție. Este ușor să vedem acest lucru pur și simplu urmărind modul în care omenirea din Vechiul Testament s-a pregătit pentru Maica Domnului, cum toate promisiunile lui Dumnezeu față de ea au fost reduse tocmai la această făgăduință a Maicii Domnului. Iar Fecioara Maria a fost pe deplin legată de această mult râvnită Theotokos a casei lui David, seminția lui Judin, sămânța lui Avraam. Iar noi, Biserica Noului Testament, care a apărut din Vechiul Testament, nu am pierdut nimic în acest domeniu. În acest sens, se poate vorbi de participarea fizică a omenirii și, prin urmare, a

fiecărei persoane în parte, la nașterea Fiului lui Dumnezeu. Dar despre asta se poate și trebuie vorbit în cel mai mistic, în cel mai profund plan - al sufletelor umane. Da, în sfârșit, și analiza unei asemenea egalități verbale: Fiul lui Dumnezeu, Fiul Omului, dovedește Maica Domnului a omului.

Astfel, sufletul omenesc unește în sine două imagini, chipul Fiului lui Dumnezeu și chipul. Maica Domnului, și astfel ea trebuie să fie implicată nu numai în soarta Fiului, ci și în soarta Ei. Atât Fiul lui Dumnezeu, cât și mama Sa sunt arhetipuri eterne, simboluri prin care sufletul este orientat pe căile sale religioase. În acest sens, ea nu trebuie doar să-L imite pe Hristos, ci și pe Maica Domnului. Aceasta înseamnă că trebuie să accepte nu numai crucea ei pe umerii ei, aleasă în mod liber de ea. Ea trebuie să cunoască și secretul crucii care devine sabie. În primul rând, Crucea Golgota a Fiului Omului, ar trebui să străpungă fiecare suflet creștin cu o sabie, ar trebui să fie experimentată prin aceasta, ca participare, compasiune pentru El. În plus, trebuie să accepte și săbiile crucilor fraților săi.

De fapt, să încercăm să înțelegem mai subtil și mai clar legământul Maicii Domnului calea sufletului omenesc, în care toți sunt implicați într-o măsură sau alta.

Dacă o persoană este nu numai chipul lui Dumnezeu, ci și chipul Maicii Domnului, atunci în orice altă persoană trebuie să vadă și chipul lui Dumnezeu și chipul Maicii Domnului. În sufletul Născătoarei de Dumnezeu omenești, nu numai nașterea Fiului lui Dumnezeu este binecuvântată și nu numai Hristos se naște, ci apare și veghea pentru a vedea chipul lui Hristos în alte suflete. Și în acest sens, această Maica Domnului parte a sufletului uman începe să-i perceapă pe ceilalți oameni ca pe proprii săi copii, îi adoptă pentru sine. Limita relației cu Maica Domnului este vederea lui Dumnezeu și a Fiului în altul, limită la care, desigur, ar putea fi atinsă doar Fecioara Maria. Dar din moment ce trebuie să ne străduim să-i urmăm calea, iar chipul Ei este imaginea sufletului nostru uman, în această măsură trebuie să-L vedem pe Dumnezeu și pe Fiul în fiecare persoană. Dumnezeu, după asemănarea lui cu Dumnezeu și după asemănarea lui Dumnezeu, Fiul, pentru că, prin nașterea lui Hristos în sine, sufletul omenesc își însușește astfel întregul Trup al lui Hristos, toată bărbăția lui Dumnezeu și fiecare persoană în parte.

■ Lăsați crucea să se întindă pe umerii oamenilor, pe căile asemănării omului cu Dumnezeu. Inima omului mai trebuie străbătută cu săbii cu două tăișuri, cu arme care despică sufletul, cu crucile altora. „Crucea vecinului ar trebui să fie o sabie pentru suflet, să o străpungă. Ea trebuie să participe la soarta vecinului ei, să simpatizeze, să simpatizeze. Și ea nu alege aceste săbii - ele sunt alese de cei care le-au perceput ca pe o cruce ridicată pe umeri. Prin asemănare

prototipul ei, Maica Domnului, sufletul omenesc este atras de Calvar, pe urmele fiului său, și nu poate decât să fie atras și nu poate să nu sângereze.

Mi se pare că adevăratele fundamente mistice ale comunicării umane sunt greu de mințit.

Și nu ar trebui să fie stânjenit de afirmația exterioară mândră și arogantă că sufletele noastre sunt materne pentru alte suflete. Mama nu este mai mult decât copiii și adesea mai puțin. Iar maternitatea nu înseamnă nici vârsta spirituală, nici măsura realizării, ea exprimă doar o străduință umilă și supusă pentru participarea la Golgota altcuiva, pentru acceptarea pasivă a ei, pentru deschiderea inimii la lovitura unei săbii cu două tăișuri. Toate acestea pot fi spuse mai simplu și într-un singur cuvânt. Maternitatea înseamnă iubire.

Nu în ordinea unei greutăți de prisos, care încă agravează greutatea crucilor noastre, nici în ordinea exercițiului evlavios, a datoriei, a dezvoltării virtuților, ar trebui să tratăm o persoană.

Aici există o singură lege. Atitudinea noastră este determinată doar de faptul că trebuie să vedem în ea o imagine. Dumnezeu, iar pe de altă parte, trebuie să-l adoptăm. Aici este datoria, virtutea (exercițiul pios - totul se estompează.

„Ascetul iubirii ne dă puterea de a ne deschide inimile la sabia unei cruci străine și conduce sufletul creștin în acest mod misterios! acceptând lumea, purtând lumea, stând la crucea ei, participând la chinul ei.

Iar ascetul iubirii să ne învețe acceptarea umilă a acestor cruci străine. Ea cheamă fiecare suflet creștin să repete neobosit după ea: „Iată robul Domnului”, chiar vărsând sânge, chiar simțind ca o sabie tăie inima.

Așa este măsura iubirii, așa este limita spre care sufletul uman trebuie să se străduiască. S-ar putea chiar spune că aceasta este singura relație adecvată a omului cu om. Abia atunci când sufletul percepe crucea altei persoane, îndoielile sale, durerea, ispitele, căderile, păcătuirile - ca pe o unealtă care trece prin ea și o taie - abia atunci putem vorbi despre atitudinea potrivită față de altul.

Și așa cum singura purtare adecvată a crucii în lume a fost răstignirea lui Hristos, tot așa singura acceptare adecvată a sabiei tăietoare a fost acceptarea Mamei care stătea la crucea Calvarului. Aceasta este unicitatea

Sfintenia sa. Aceasta este, de asemenea, sfințenia Ei pre-eternă, inaccesibilă. Și dacă da, atunci orice altă atitudine față de cruce și față de sabie este un păcat, un alt grad de păcat, de la căderea rară

și slăbirea căii creștine în mintea asceților, până la respingerea sa completă și în toate părțile. .

Și aici este necesar să înțelegem păcatele noastre pe această cale a Maicii Domnului a sufletului nostru. În mod firesc, toate vor fi păcate împotriva unui om – asemănătoare lui Dumnezeu și adoptabile, vor fi păcate împotriva crucii lui Dumnezeu și împotriva crucilor umane, păcate de a nu le lăsa în inima voastră, ca niște săbii cu două tăișuri.

Este de la sine înțeles că fiecărei persoane i se pare că nimic nu i-ar mai rămâne din inima lui, totul ar sângera dacă ar deschide-o nu numai pentru nenumăratele săbii ale întregii bărbăţii lui Dumnezeu, ci chiar și pentru singura sabie a celui mai apropiat, cel mai apropiat. iubit de frații săi. Este greu să obiectezi la asta. Este greu de negat legitimitatea și naturalețea unei anumite autoapărări interne a sufletului uman de niște poveri inutile care vin asupra lui și asupra lui din toate părțile. Dificil - în ordinea legii naturale. Și legea naturală, care a pătruns într-un fel fals în tărâmul supranatural al vieții spirituale, va spune cu siguranță: poartă-ți crucea cu responsabilitate, liber și onest, deschide-ți ocazional inima la săbiile încrucișate ale celor dragi și asta este tot.

Dar dacă pentru legile naturale ale crucii lui Hristos există o ispită sau o nebunie, atunci pentru ei o armă cu două tăișuri care străpunge sufletul trebuie să fie aceeași nebunie și aceeași ispită. Pentru creștini, nu numai crucea, ci și crucea, care devine sabie, fără nicio restricție, fără nicio încercare de a da seama în mod rezonabil de puterea cuiva, trebuie să fie puterea lui Dumnezeu și Înțelepciunea lui Dumnezeu. Mai mult, tot ceea ce nu este plinătatea purtării crucii și tot ceea ce nu este plinătatea săbiilor luate în inimă este păcat.

Și dacă ne examinăm relațiile cu oamenii cu o asemenea măsură de păcat, vom vedea că fiecare dintre ei este păcătos. Păcătoasă până la capăt este atitudinea noastră față de cei care sunt departe, pe care nu știm să-i percepem ca chip al lui Dumnezeu și nu încercăm să-i adoptăm în niciun fel. Este și o atitudine păcătoasă față de cei pe care parcă îi slujim și îi ajutăm, dar nu suntem răniți de ei, nu simțim toată puterea crucii lor, ca o armă care trece prin sufletul nostru. În cele din urmă, este o atitudine păcătoasă față de cei mai apropiați nouă, pe care uneori îi percepem

în toată măsura respectului cuvenit, adică suntem străpunși de crucile lor și vedem în ele chipul lui Dumnezeu și le adoptăm> - dar facem asta numai în unele momente speciale ale lor și ale vieții noastre, și apoi din nou cădem în firesc, adică în indiferența păcătoasă față de ei. În fine, atitudinea noastră față de Omul oamenilor, Fiul Omului, este păcătoasă, pentru că rareori îi percepem crucea ca pe un instrument care trece prin sufletul nostru.

Și ce te oprește? Ce face ca toată interacțiunea noastră umană să fie inerent păcătoasă și vicioasă? Faptul că în căile noastre spirituale ne

călăuzim după măsura legilor naturale și ne numărăm forțele naturale, uitând că pe calea creștină forțele noastre sunt supranaturale, și deci inepuizabile. Este posibil să spunem exact ce ne împiedică sărăcia credinței.

În viața creștină trebuie să existe nu numai nebunia crucii, ci și nebunia sabiei, nu numai răstignindu-se, ci și răstignindu-se, stând pe Golgota, la picioarele fiecărei cruci omenești. Sufletul creștin trebuie să fie filial, adică purtător de cruce, și matern, adică acceptându-și sabia în inimă.

Devine groaznic să te uiți la viața ta, testând-o cu loialitate față de sabia încrucișată. Nu arată altceva decât cădere, schimbare, răceală și indiferență. Fiecare relație cu om - numai păcat, întotdeauna păcat. Întotdeauna după legile acestei lumi, niciodată după chipul lui Dumnezeu. Iar mintea vicleană confirmă inevitabilitatea acestor legi naturale, exorbitanța, insuportabilitatea crucii, exorbitanța sabiei. Cum poate cineva să se asigure că cuvântul crucii nu este nici o nebunie, nici o ispită?

Fiul lui Dumnezeu, prototipul etern al fiecărui suflet uman, s-a rugat. Tatăl: Fă-se voia Ta. Și cuvintele Maicii vorbeau despre aceeași: Iată Slujitorul Domnului. Și aceasta este ceea ce găsim în adâncul inimii noastre umane, asemănătoare cu Dumnezeu și Mamă în esența lor spirituală.

Aceasta ne dă o oarecare putere, nu în faptul că scăpăm de păcat în raport cu Dumnezeu și oamenii, ci, cel puțin, în faptul că simțim acest păcat ca pe un păcat, și nu ca pe o stare legitimă și naturală justificată. atât prin rațiune cât și prin natură.

Călugărița Maria.

DESPRE CRIZA RELIGIOSĂ A MODERNITĂȚII*)

■ Fiecare religie este un întreg complex care poate fi privit din puncte de vedere diferite. Ca urmare, s-ar putea spune multe despre criza religioasă a timpului nostru. Criza actuală a religiei are consecințele ei. Scopul nostru este de a sublinia unele dintre aceste consecințe. Pentru noi, religia, mai presus de orice, este aceea în care interesul filozofic al omului găsește satisfacție. Odată cu criza religiei, această funcție a acesteia este și ea distrusă. Apar unele schimbări în modalitățile de satisfacere a interesului filozofic al maselor. Scopul nostru este să descriem aceste schimbări.

Interesul filozofic există în sufletul fiecăruia. Forța acestui interes variază. Formele în care se manifestă interesul sunt, de asemenea, foarte diverse. Comportamentul unui milionar care disprețuiește religia și filosofia, dar interzice să se vorbească despre moarte în prezența lui, trădează existența unui interes filozofic la fel de mult cum o trădează frica naivă de sălbatic superstițios. Forfota vieții moderne, grijile cotidiene, multitudinea de alte interese, toate împiedică

interesul filosofic să se dezvolte și să se manifeste într-un mod vizibil. Dar el încă există. Mocnește undeva în adâncul sufletului unei persoane, pentru a aprinde într-o bună zi. Sunt momente când acest interes crește brusc. Condițiile dificile de viață, eșecurile, nenorocirile, incită o persoană la reflecție. „Cum ar face el

*) „Calea” face loc unui articol de V. Lebedev, ca reflectând căutări religioase și filozofice, dar lasă opiniile exprimate de acesta în responsabilitatea autorului.   Ediție.

departe de știință, oricât de independentă de dogmele credinței, el se vede obligat să se gândească la ceea ce sunt ocupate atât filosofia, cât și religia. Interesul filozofic al maselor se manifestă în interesul pentru principalele probleme ale metafizicii, și mai ales în problema nemuririi sufletului și problema existenței lui Dumnezeu. Rezultatul acestui interes este convingerea filozofică a maselor.

Laicul este departe de filozofie. Cercetarea dificilă, specială, abstractă a reprezentat întotdeauna o povară insuportabilă pentru posibilitățile limitate ale profanului. Religia, dimpotrivă, dădea ceea ce avea nevoie laicului. Religia a oferit o soluție acelor probleme pe care le indică un interes filozofic înnăscut. Religiile joacă acest rol și acum. Criza religioasă, dizarmonia dintre ceea ce caută masele și ceea ce religia este capabilă să le ofere, este lotul părții europene a umanității. Criza modernă a religiei este, în primul rând, o criză a creștinismului.

Timpul nostru este momentul realizării eșecului principal - creștinismul. Creștinismul a fost o încercare de a crea un sistem metafizic complet și perfect. Rezultatul a fost negativ. Rațiunea a renunțat la metafizica creștinismului oficial. Acest proces de renunțare a preluat treptat tot mai multe cercuri. În vremea noastră s-a răspândit în masă. Timpul nostru este timpul prăbușirii acestor aspirații ale creștinismului și în planul concepțiilor filozofice ale laicului. Creștinismul și-a pierdut autoritatea și aici. Există, fără îndoială, oameni în prezent care se consideră adevărați creștini. Credința lor este sinceră. Dar ei refac ceea ce le oferă creștinismul oficial. Ei aleg singuri ce să învețe și ce să renunțe. Creștinul timpului nostru – dacă crede cu sinceritate – crede în unele dintre construcțiile sale esențiale în creștinism. El este forțat să renunțe la multe elemente ale cultului creștin, dogmei și mitului. O astfel de refacere a creștinismului este posibilă deoarece în el s-au păstrat elemente care nu au fost infirmate, dar nici confirmate. Aceste elemente pot fi încă obiect de credință.

În timp ce unii doresc să îmbunătățească creștinismul evidențiind esențialul, alții îl resping complet și caută altceva. Această căutare religioasă mărturisește adâncimea crizei religioase a timpului nostru. Rezultatul ei este o serie de învățături care

yut caracter religios, din care fiecare reprezinta o mica religie. După cum se știe, în Anglia de astăzi există nu mai puțin de două mii de Societăți spiritualiste. Membrii acestor societăți se așteaptă că vor putea stabili o conexiune telefonică cu viața de apoi. În Germania modernă se răspândește o mișcare nouă păgână. În Rusia de astăzi, ateismul oficial domină. Sunt de asemenea răspândite și alte mișcări, precum antroposofică, teosofică, mișcarea satanismului etc.

Toate acestea mărturisesc o profundă nemulțumire față de creștinismul oficial și, pe de altă parte, o sete religioasă de modernitate. Oamenii și-au pierdut orientarea în domeniul religiei, dar încă caută satisfacerea nevoilor și intereselor lor, pe care creștinismul le dădea obișnuit.

Nu trebuie uitat faptul că există oameni care, deși s-au îndepărtat de creștinism, nu s-au alăturat altor învățături religioase. Căutarea religioasă a dat naștere la multe direcții opuse. Noile învățături religioase se ciocnesc, se contrazic unele pe altele. Toate acestea discreditează și mai mult religia. Însuși cuvântul religie devine nepopular. Spiritualiștii englezi evită adesea cuvântul religie și își numesc cu ușurință opiniile științifice. Ateismul sovietic are pretenția de a se considera rodul științei. Însăși ideea de supranatural dispare și este înlocuită de o credință în natural. Mulți creștini sinceri, care în general aderă la mitul creștin, se străduiesc să dea o explicație firească pentru miracolele creștine.

După cum se știe, Guyot, în clasicul său Irréligion de l'avenir, a prezis starea prezentă în multe privințe. Dar a scris și despre nereligiozitatea viitorului, despre o stare care nu este ca prezentul. Se poate numi o asemenea stare ireligioasă în care apar din ce în ce mai multe învățături religioase noi? Se poate vorbi de nereligiozitate, de indiferență religioasă, când înflorește fanatismul? Se poate vorbi de o slăbire a credinței atunci când nu se poate nega prevalența superstiției rafinate? Se poate dovedi o scădere a numărului total de convingeri religioase? Timpul nostru nu este un timp al nereligiozității, ci un timp al căutărilor religioase. Poate duce cu ușurință la apariția unei religii noi, mari și puternice.

O parte a umanității își găsește satisfacția interesului filozofic în învățăturile religioase existente. O altă parte, foarte mică, satisface acest interes cu filozofie, activ sau pasiv. În afară de aceasta se află un număr mare, după toate probabilitățile, majoritatea oamenilor. Cum este satisfăcut interesul lor filozofic? Oamenii care nu aderă la tendințele religioase existente ar trebui să aibă propriile convingeri filozofice. Renunțarea lor la creștinism este rodul unor reflecții filozofice. Sunt filosofi de un fel, dar filozofi diletanți. Apariția acestui diletantism filosofic larg răspândit este o consecință a Crizei religioase-S.

Problema credințelor diletantist-filosofice este de actualitate. Diletantismul filozofic domină convingerile filozofice ale maselor. A vorbi despre acest diletantism filosofic, despre concepțiile filozofice ale maselor, înseamnă a descrie trăsăturile tipice ale omului maselor – filistinul – în opera sa filosofică.

În ceea ce privește conținutul, este greu de spus ceva despre părerile filozofice ale profanului. În acest sens, opiniile sale sunt infinit variate. Compoziția conținutului lor este individual-vizual. Dar totuși, în conținutul concepțiilor filozofice ale profanului, în general, există mai multe curente. Iz; acești doi curenți sunt cei mai semnificativi. Ele corespund contrariilor materialismului și spiritismului.

A doua jumătate a secolului al XIX-lea a fost perioada de dominare a curentului materialist. Găsim urme ale acestui puternic jet în secolul al XX-lea. Dar secolul XX este secolul unei noi intensificări a curentelor antimaterialiste. Motivul pentru aceasta este prăbușirea tuturor acelor pretenții care erau caracteristice materialismului din secolul al XIX-lea. Materialismul secolului al XIX-lea credea în caracterul său științific. Și spera să aibă ca rezultat sistemul final și perfect al metafizicii, care va fi rodul dezvoltării științei. Toate aceste speranțe au fost respinse nu numai de renașterea criticii filozofice, ci și de dezvoltarea științei însăși. Starea actuală a fizicii, biologiei, psihologiei și altor științe arată clar cât de greșit a fost materialismul secolului al XIX-lea. Materialismul este încă posibil, dar ca sistem metafizic. Spiritualismul este posibil în același mod. Legătura sa cu științele individuale nu este mai slabă decât conexiunile materialismului. Baza sa științifică nu este mai mică.

Concepțiile filozofice ale maselor conțin aceste două fluxuri. Dar aceste fluxuri sunt doar fluxuri în care există suficient loc pentru cele mai variate combinații de conținut. Este imposibil de descris varietatea acestor combinații. Este posibil doar să descriem trăsăturile formale ale concepțiilor filozofice ale profanului și să indicați sursele din care este extras materialul pentru aceste opinii.

În primul rând, în epoca noastră, răspândirea pseudo-științei este remarcabilă. Dezvoltarea tehnologiei a făcut posibilă diseminarea largă a rezultatelor științifice. Ziare, reviste, cărți, biblioteci, universități publice, filme, radio, toate acestea servesc la popularizarea rezultatelor științifice. Dar, în esență, știința devine din ce în ce mai dificilă. Știința progresează tot timpul, crește tot timpul. Cerințele ei devin din ce în ce mai mari. Știința adevărată a devenit disponibilă unui număr foarte mic de oameni. Este un tărâm în care se pot găsi bărbați cu abilități rare și cu o pregătire excepțională. „Ca urmare a acestui fapt, apare pseudo-știința sau cvasi-știința. „Sub denumirea de știință sunt răspândite propoziții care nu corespund propozițiilor științei reale. Prevederile pseudoștiinței sunt cel mai adesea populare, ușor de înțeles și interesante.

Există multe modalități care servesc la educarea și răspândirea pseudoștiinței. În primul rând, adevărurile științifice învechite, care au încetat deja să fie științifice, pot fi diseminate. Multe dintre ideile lui Darwin, care și-au pierdut de mult valoarea științifică și sunt acum privite ca ceva științific, sunt acum comune. De asemenea, se întâmplă ca adevărurile care sunt doar sugerate de știința reală, care sunt doar în perspectivă, să fie prezentate ca științifice. Presa contribuie și ea la răspândirea pseudoștiinței. Ziarele, multe reviste, multe pamflete sunt destinate unei game largi de cititori. Pentru acest cerc larg, trebuie pregătit ceva ușor de înțeles și interesant. În consecință, mulți sunt forțați să creeze în mod deliberat o pseudoștiință.

Această producție de pseudo-știință poate să nu fie intenționată. De la un jurnalist, se cere mai degrabă un stil ușor și frumos decât o pregătire științifică serioasă. În cele din urmă, știința însăși, într-o oarecare măsură, face posibilă răspândirea pseudoștiinței. Cu cât există mai multe controverse în cadrul oricărei științe, cu atât este mai puternică ceața cvasiștiinței care înconjoară știința corespunzătoare.

Este important pentru noi să avem în vedere zona problemelor filozofice. Pseudoștiința este foarte comună aici. Filosofia reală este foarte nepopulară. Este zona adevărurilor semnificative, a căror adevăr sau falsitate este dificil de discern. Concluziile filozofice nu sunt ușor de popularizat, astfel încât să nu-și piardă sensul real. Rezultatul muncii filosofice este un adevăr semnificativ, și nu lucruri reale, tangibile. Și motivele istorice au influențat faptul că filosofia nu are autoritate în ochii profanului.Laicul crede ca in domeniul problemelor filosofice poti gandi orice iti place, ca filozofia nu a dat niciun) rezultat. Omul de masă nu are respect pentru ceea ce nu poate înțelege.

Din cauza necunoașterii filozofiei, mulți oameni de știință se angajează să rezolve probleme pur filozofice. Ei nu realizează care este relația dintre știință și filozofie. Drept urmare, se întâmplă ca ei să părăsească domeniul științei și să treacă în domeniul filosofării amatoare, fără să-și dea seama). Și astfel se creează pseudoștiința.

Peudoștiința furnizează material pentru concepțiile filozofice ale profanului. Pe lângă pseudoștiința și știința reală, elementele tendințelor religioase existente servesc și la crearea convingerilor filozofice ale maselor. Din masa acestor învățături, ceva este asimilat. Astfel, ajungem la a patra sursă, din care omul masei trage material pentru concepțiile sale filozofice. Acestea sunt propriile lui gânduri.

Filosofia investighează sistematic anumite probleme și se străduiește să le rezolve științifice. Părerile filozofice ale profanului nu sunt rodul vreunei lucrări sistematice. Timpul nostru necesită o cheltuială uriașă de energie, o cheltuială uriașă de timp. Majoritatea oamenilor

moderni trec printr-o cale dificilă și plictisitoare de pregătire specială. Această pregătire specială în majoritatea cazurilor merge în detrimentul dezvoltării intelectuale generale.

Conținutul convingerilor filozofice ale profanului este creat sub influența unui număr de cauze aleatorii. Acestea sunt abilități naturale, cunoștințe dobândite accidental, condiții economice și sociale de viață etc. Locuitorul își creează cu ușurință propriile convingeri filozofice. Spre deosebire de filosof, care se străduiește dureros să descopere dificultăți din ce în ce mai noi.

Omul masei este si acum capabil sa creada. Vrea să creadă, dar nu știe ce să creadă. În această ezitare, rațiunea îi vine în ajutor. Rațiunea este necesară atât pentru a apăra creștinismul transformat, cât și pentru a asimila ideile unei noi direcții religioase, cât și pentru a-și crea propria concepție filozofică, independentă de creștinism și de alte mișcări religioase. Rolul intelectului în formarea convingerilor filozofice devine din ce în ce mai semnificativ. Aceasta este o consecință importantă a actualei crize religioase.

Convingerile filozofice ale profanului nu au valoare științifică. Dar au încă o anumită valoare. Această valoare este subiectivă. Părerile filozofice ale maselor satisfac o anumită nevoie, un anumit interes, creează o anumită armonie spirituală.

Concepțiile filozofice ale locuitorului se caracterizează și prin imperfecțiunea lor logică. Prezența inconsecvențelor logice în ele este regula. Mintea laicului nu este pregătită. Se orientează cu dificultate pe tărâmul problemelor filozofice serioase. Omul maselor nu posedă criticitate, care este cel mai puternic instrument al filosofului. Părerile sale sunt în general dogmatice.

Părerile filozofice ale laicului se caracterizează și prin instabilitatea lor. Ele au fost create sub influența unui număr de condiții. Odată cu schimbarea acestor condiții, se schimbă și părerile. Omul masei nu este capabil să-și susțină suficient opiniile. Drept urmare, nu le poate apăra întotdeauna. nu le schimba sub influența a ceva nou.

Părerile filozofice ale laicului sunt predominant de natură intelectuală. Dar intelectul laicului nu este dezvoltat, imperfect, slab. Acest intelect este adesea incapabil să reziste influenței emoționale. Omul de masă vede adesea ceea ce vrea să vadă, adesea rămâne orb la ceea ce ar trebui văzut. Concepțiile filozofice ale maselor oferă o imagine a amestecării și interacțiunii elementelor credinței și a elementelor cunoașterii minții. Problema concepțiilor filosofice ale profanului maselor este foarte relevantă. Aceasta este consecința unei crize religioase. Dar această actualitate este și o expresie a epocii în care trăim. Epoca noastră este epoca masei umane, epoca îngustei minții primitive asociată cu pregătirea strict specializată. Apariția omului maselor se remarcă și în viața politică.

Politicienii moderni iau în calcul în mod clar opiniile politice ale filistinului

la. Acest lucru este dovedit de demagogia și propaganda pe scară largă care au devenit un factor atât de important în viața politică. S-ar putea spune multe despre opiniile politice ale omului maselor. Apariția unor concepții filozofice reale ale maselor înseamnă apariția unei diletantii filozofice larg răspândite. Acest diletantism reprezintă modul în care abilitățile filozofice naturale se deteriorează. Prin urmare, cultivarea interesului filozofic este un imperativ dictat de modernitate. Modernitatea cere să avem grijă de facultățile filozofice ale omenirii. Pseudoștiința, atât de răspândită în domeniul problemelor filozofice, este un pericol real. Influența dăunătoare a pseudoștiinței trebuie combătută prin popularizarea sistematică a științei reale. În acest scop, este necesară o reformă în predarea propedeuticii filozofice, care să permită crearea unei influențe mai puternice asupra concepțiilor filosofice ale tinerelor generații. Aceasta ar trebui să fie „preocuparea statului, în interesul căruia este educarea cetățenilor conștiincioși și „pregătiți”, care să poată face față problemelor dificile ale prezentului. Este în interesul statului să plaseze opiniile politice ale maselor pe baze filozofice corecte.

Timpul nostru este timpul unei crize universale. Suntem în pragul unei noi ere, care va aduce o nouă ideologie. Probabil apariția unei noi religii. Nu credem în ireligibilitatea viitorului, la fel cum nu recunoaștem ireligibilitatea prezentului. Noua religie va influența, de asemenea, opiniile filozofice ale maselor. Va crea un nou flux puternic în ele. Care va fi această nouă religie, viitorul va arăta.

Vladimir Lebedev.

SCRISOARE DESCHISĂ DE LA PASTORUL BLUMGARDT*)

Vă prezentăm aici textul original al scrisorii pastorului Blumgardt, cu care s-a adresat tuturor prietenilor săi după ce a părăsit biserica oficială pentru a-și îndeplini atribuțiile de membru al Wurtenberg Landtag . Această scrisoare exprimă punctul de vedere al autorului asupra chestiunii sociale a timpului său.

Lucrarea, începută în 1840 la Bol de către tatăl autorului, treptat, datorită fiului său, a crescut la proporții internaționale și continuă acum printre oamenii înșiși.

■ Neputând să răspund la toate scrisorile pe care le primesc fiecăruia în parte, aș dori să le clarific clar și precis tuturor celor care, poate, sunt stânjeniți de poziția pe care am luat-o, să clarifice unele dintre prevederile care mă privesc personal.

*■) Blumhardt a fost primul purtător de cuvânt al așa-zisului socialism religios, luptă pentru care a fost reflectată în scrisoarea tipărită. Atunci socialismul religios a avut o serie întreagă de reprezentanți - Ragaz, Tillich, Andre Philip, Niebuhr și alții.Blumgard a trăit într-o altă eră decât a noastră. Nu cunoștea încă nici comunismul, nici fascismul. Dar multe dintre gândurile lui rămân semnificative pentru vremea noastră. Ideea religioasă centrală a lui Blumhardt a fost înțelegerea eshatologică a Împărăției lui Dumnezeu. Căutarea Împărăției lui Dumnezeu a inclus și socialismul lui Blumgardt, care este foarte diferit de socialismul materialist. Realizarea Împărăției lui Dumnezeu trebuie să înceapă pe pământ, iar eforturile creștinilor trebuie îndreptate spre aceasta. Personalitatea lui Blumgardt era extraordinară, radiind lumină. Era un profund mistic creștin.

Ediție.

prietenii lor și persoane printre care mă bucur de faimă

Voi începe cu poziția pe care am luat-o în raport cu Hristos și cu Duhul Său. Toți cei care mă cunosc personal știu că Hristos este temelia credinței mele și a vieții mele. Dar prietenii mei care îmi sunt mai apropiați știu de mult că am fost forțat să-mi exprim convingerile creștine doar într-un cerc foarte restrâns de oameni apropiați. Libertatea mea creștină nu a fost niciodată de înțeles nici pentru oamenii din biserică, nici pentru cei apropiați de biserică. nu am fost inteles. Nici activitatea mea practică, nici munca mea de succes între săraci și bolnavi nu ar putea „înfrânge neîncrederea și reținerea față de mine.

Și acum Dumnezeu mă forțează să ies din izolare. „Mă simt obligat în interior să întind mâna” milioanelor de muncitori și, în special, acelui partid care își propune să ridice, să educe, să ridice nivelul maselor și să le forțeze să-și recunoască demnitatea. Le întind mâna ca ucenic al lui Hristos, iar ei mă primesc cu atâta dragoste încât nu pot decât să spun: ei nu îl neagă pe „Dumnezeu, iar dacă o fac, atunci, în orice caz, nu mai mult decât alte clase” de societate modernă. Teologii, filozofii, naturaliștii, umaniștii Îl neagă adesea din punctul de vedere al rațiunii. Cu toate acestea, atât statul, cât și biserica îi recunosc pentru serviciile pe care le-au adus societății. Putem considera oamenii cinstiți atei doar pentru că mintea lor nu-și poate exprima atitudinea față de Dumnezeu? Personal, nu sunt de acord cu asta.

De câte ori prezența lui Dumnezeu este simțită mult mai mult „în sufletul omului prin rațiune, tăgăduindu-L, decât în cei care Îi se închină numai într-un mod pur exterior! Cine nu știe câte superstiții și contradicții sunt conținute în creștinismul oficial? „Este posibil, așadar, să condamni o persoană care gândește dacă ia calea negației?

Acesta este faptul care mă lovește în primul rând când mă afund în modul de gândire al social-democrației culturale. Nu mai așteaptă nimic de la Biserică, sau de la creștinismul oficial, nimic care ar putea

sluji progresului omenirii. Aceasta este opinia generală, bazată pe argumentul: așa-zisul creștinism (al credincioșilor adevărați) este închis în dogme stricte care împiedică dezvoltarea omului și pun viața modernă în conflict cu viața Bisericii. Trebuie să faci o alegere:

■servi lui Dumnezeu sau mamona. Mai este un motiv care nu ne permite să așteptăm nimic de la biserică - aceasta este dependența ei de stat. Orice opinie exprimată liber în folosul poporului este periculoasă pentru funcționar. Și, prin urmare, socialismul ia o poziție negativă în raport cu biserica, dar nu și poziția de ateism fanatic. Religia este recunoscută de socialiști ca o chestiune privată. Nimeni nu se gândește să declare război credinței în Dumnezeu sau convingerii religioase. Dar cu toată puterea lor ei luptă împotriva pretențiilor bisericii sau ale acestei sau acelei organizații bisericești la supunerea spirituală. (Fiecare socialist poate sluji liber lui Dumnezeu în spirit și în adevăr. Dar el nu ar trebui să forțeze, să disprețuiască pe alții, să spună: „Îți mulțumesc, Doamne, că nu sunt ca cei care gândesc diferit de ceea ce sunt eu”.

Această independență în raport cu diferitele forme istorice ale bisericii și sectelor a fost mult timp asociată cu concepția mea despre socialism și am putut să mă conving prin experiență în ce măsură și cât de strict este aplicat principiul acordării libertății tuturor de către socialiştii. În plus. Personal, mă bucur de respectul lor tocmai ca ucenic al lui Hristos, ca urmaș al Său. De aceea mărturia mea este îndreptată împotriva celor care pretind că acest partid îl neagă pe Dumnezeu. Desigur, există printre ei, ca printre alții, oameni care nu cred, dar partidul, ca atare, neagă un singur lucru: pătrunderea teocratică a religiilor și vrea ca aceasta să nu fie un obstacol în calea dezvoltării mișcării sociale. . O astfel de cerere este legală sau datoria fiecărui cetățean și slujitor al bisericii îi obligă să lupte cu socialismul și ideea lui de „stat viitor” prin toate mijloacele? Trebuie să fii orb pentru a nu admite că tot acest secol, de la Revoluția Franceză, a fost pătruns de mișcări care se străduiesc, cu succes din ce în ce mai mare,... spre o nouă ordine socială. Nu există nicio țară care să nu fie capturată de ideea de socialism. Peste tot se simte nevoia unei noi ordini sociale. Nimeni nu poate scăpa de el. Biserica și statul au fost deja obligați să acorde o oarecare libertate maselor de oameni. Trăim într-o eră de revoluții și schimbări care trebuie să conducă la o altă ordine socială, care este în întregime conformă cu voința lui Dumnezeu. Ce diferență se observă deja în direcția gândirii! Poate cineva să se îndoiască acum de legitimitatea cererii fiecărui cetățean de a se bucura de drepturi politice, de a cere egalitate între ele

din ce în ce mai sus? Cine și-ar dori să se întoarcă la feudalism, la sclavie, la desființarea Parlamentului?

Am intrat într-o nouă eră. A fost o vreme când oamenii care căutau drepturi elementare la existență erau sortiți distrugerii. Și dacă în vremea noastră socialismul caută să ofere fiecăruia pâinea zilnică, dacă dorește să realizeze o ordine în care viața umană să fie prețuită mai presus de bani și proprietate, poate fi condamnat pentru asta? Sunt convins că scopul urmărit de socialism este în concordanță cu învățăturile lui Hristos și că revoluțiile nu vor înceta până când acest scop nu va fi realizat. Nimic nu va opri această mișcare, pentru că aceasta este voia lui Dumnezeu. Dumnezeu vrea egalitate pentru toți, vrea ca oamenii să nu fie considerați fiare de povară.

Mi se spune adesea că Hristos a vrut un singur lucru: să mângâie sufletele, să le salveze și să le pregătească pentru viața viitoare. Resping total asta. Cred că această viziune a făcut uneori creștinismul dușmanul progresului uman. Și atunci a fost necesar, contrar Bisericii, și recurgând la metode mai mult sau mai puțin revoluționare, să deschidă calea ideii că viața cerească trebuie întruchipată în viața pământească. Și tocmai asta am predicat de la începutul slujirii mele pastorale. Speranța pentru apariția „noului timp” a fost singurul meu sprijin. Ea m-a întărit în momentele uneori dificile ale slujirii mele. Am dreptate sau greșit? Este adevărat că Hristos a venit să întemeieze o nouă religie, care avea în vedere doar viața de apoi? Dar, într-un astfel de caz, El ar trebui să ne dea o idee mai completă despre viața de apoi, iar apoi gândurile noastre și străduința noastră pentru aceasta ar da roade complet diferite. Totuși, ce vedem? Cu cât se răspândesc mai multe idei despre purgatoriu, despre iad, despre paradis, cu atât creștinismul este din ce în ce mai întunecat, până la posibilitatea de a salva un suflet pentru bani. Speculațiile cu privire la viața de dincolo de mormânt au avut succes doar pentru că Hristos nu a dat instrucțiuni cu privire la această viață de dincolo de mormânt. Citiți, dimpotrivă, Predica de pe Munte și alte predici și pilde ale lui Hristos, având legătură cu viața de aici, pe pământ, pentru a facilita această viață pământească și nu veți condamna dorința mea de a stabili în numele lui Hristos, că sistem care ar lumina această viață pământească și ar elimina ar fi o povară grea pentru omenire. „Împărăția lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru” – nu în aceste cuvinte găsim această viață nouă? Este necesar să ne referim și la alte promisiuni, a căror deplinătate și desăvârșire sunt cuprinse în Hristos Însuși. Lăsați cei care ar dori să cunoască voința

Dumnezeu își va da necazul să recitească Sfintele Scripturi, epistolele profeților și apostolilor. Desigur, Hristos a vorbit și despre viața de apoi, dorind să învingă frica de moarte din noi, dar mai spune: „Lucrați cu ajutorul lui Dumnezeu pentru a obține pacea pe pământ”. Dacă am reușit să fac bine multor oameni, atunci datorez asta învățăturilor lui Hristos și credinței de nezdruncinat că viața Lui continuă să aibă un efect benefic și face posibilă, în numele Lui și sub steagul Său, să lupte pentru renaștere. al omenirii pe noi principii. Munca mea în această direcție a atras la mine atât prieteni, cât și dușmani. Apartenența la aceasta sau aceea biserică pentru o persoană care merge la acest scop și-a pierdut treptat sensul pentru mine. Să trăiești în numele adevărului și al dreptății, în numele milei

față de toți oamenii, să lupți împotriva superstițiilor, împotriva aservirii, împotriva mândriei castelor și originilor, să nu recunoști excomunicațiile din cauza cutare sau cutare credință religioasă - asta este ceea ce Am vrut de la alții. Nimeni nu-mi poate reproșa că vreau să-mi propagă convingerile. Dimpotrivă, am încercat în mod conștient să nu vorbesc și, prin urmare, mulți chiar au crezut că m-am îndepărtat de ei și s-au uitat la mine ca și cum aș fi un fel de excentric pe motive religioase. Faima mea a crescut, parcă, în afară de mine, în ciuda tuturor eforturilor mele de a nu-i acorda nicio importanță. Dar adevărul a vorbit de la sine. Mii de oameni, cine știe cum, au aflat despre mine. Și în curând totul era pe cale să se schimbe. - O forță irezistibilă m-a obligat să recunosc valoarea ideilor proclamate în adunările muncitorilor. Aceasta a fost declarată o ispită. Mulți, însă, m-au înțeles și toți cei care mă cunosc, desigur, recunosc că așa cum sunt eu, nu m-am putut abține să nu intru deschis în rândurile luptătorilor pentru proletariat, în rândurile celor care, în ciuda muncii grele pentru de dragul pâinii lor zilnice, nu numai că nu și-au pierdut încrederea în scopul cel mai înalt al omenirii, ci, cu toată energia lor, își dau seama de asta. Faptul că în această luptă a celei de-a patra stări pentru dreptul la existență, de multe ori nu totul se întâmplă decent, că cuvintele sunt rostite și faptele sunt departe de a fi perfecte, nu mă sperie. Esența mișcării, voința încăpățânată și efortul spiritului, îndreptate spre acest scop, îmi sunt destul de suficiente pentru a simți legătura mea cu ei, legătura în Hristos conducându-mă.

Cel care se gândește la propunerile fundamentale ale social-democrației și la consecințele care decurg inevitabil din acestea, va trebui să admită că un creștin se poate alătura acestui partid mai devreme decât oricare altul. Nu să

subiecte care acționează asupra deșertăciunii naționale, gloriind puterea câștigată prin sânge și violență, care luptă împotriva religiei: credințe în favoarea unei anumite confesiuni, nu acelea care urmăresc numai interese economice, indiferent de celelalte nevoi ale oamenilor... Unde egoismul și capitalismul sunt mai mult sau mai puțin principalii motori, cooperarea mea în spiritul lui Hristos ar fi mult mai puțin rodnică decât acolo unde se construiește o nouă ordine socială în folosul tuturor oamenilor lucrători, săraci, asupriți și sortiți ignoranței.

Pot fi împiedicat eu, ucenic al lui Hristos, să iau parte la lupta împotriva vrăjmașiei neamurilor, împotriva tiraniei claselor, împotriva beției și a imoralității? Îmi obiectează: social-democrația vrea o revoluție sângeroasă, distrugerea ordinii existente, haosul general. Nu este adevărat, răspund. Mulți oameni se tem de revoluții, pentru că Revoluția Franceză, și mulți după aceea, s-au încheiat cu un masacru. Dar este reforma XU! secolul a fost mai puțin sângeros? Cu toate acestea, nu urâm Reforma. Și asta pentru că a pregătit calea pentru libertatea religioasă. Cum se poate explica o asemenea atitudine negativă față de revoluția din secolul al XVIII-lea? Este adevărat că a contribuit și la emanciparea politică a oamenilor? Dar pentru mine

ambele libertăți sunt egale. (Sângele care este vărsat în numele reformei sau în numele revoluției mă chinuie în egală măsură, dar tot trebuie să-l aduc din cauza libertății umane.

Istoria lumii este un șuvoi de sânge, un șuvoi teribil, furibund. Iar social-democrația înseamnă mai presus de toate a pune capăt revoluțiilor. Se străduiește să se asigure că progresul corespunzător acestei sau acele epoci este realizat fără vărsare de sânge. Sângele este vărsat mereu de cei care vor să oprească cu forța o mișcare care are ca scop dezvoltarea progresivă adecvată fiecărei epoci. Dar trebuie să mergem înainte. Problema socială cere rezolvarea ei și numai un nou sistem poate da această soluție în condițiile unui sistem bazat pe „proprietate”. Ei spun: Hristos a fost străin de tot ceea ce distruge, răstoarnă. El a însemnat doar renașterea spirituală a oamenilor. Cu toate acestea, când El a distrus templul evreiesc și a răsturnat toți zeii naționali și sociali care se opuneau împărăției lui Dumnezeu, El a proclamat cea mai radicală revoluție: „Nu va mai rămâne piatră pe piatră”, iată ce a spus El mândrilor naționali. sanctuarul evreilor. Și El a prevăzut

deja aproape de distrugere, ameninţând ordinea socială a vremii. El a prevăzut marile răsturnări care aveau să fie consecința inevitabilă a apariției Sale. El i-a avertizat pe ucenicii Săi că vor fi torenți de sânge, dar că sfârșitul istoriei nu va fi sângeros. Apariția Fiului Omului, ca fulgerul, va lumina lumea. Iar discipolii Săi, în ciuda credinței că scopul final nu poate fi atins fără șocuri, vor trebui să acționeze nu ca niște distrugători însetați de sânge, ci ca oameni puternici și calmi, având mereu în fața ochilor scopul final - pacea. Ei trebuie să continue să realizeze acest obiectiv în mijlocul tuturor răsturnărilor.

Mișcarea socialistă este ca un semn trimis din cer, iar creștinii nu ar trebui să se încăpățâneze să reziste acestei mișcări. Ar trebui să se gândească profund la adevărul pe care îl proclamă această mișcare. Nu este lăcomia sursa tuturor relelor de pe pământ? Sunt surprins că acest adevăr este încă atât de puțin suferit de oameni. Nu piere această generație, datorită plutocrației, datorită lăcomiei de profit? Nimic mare, nimic sfânt, nu se poate întâmpla fără intervenția speculației. Dar mulți bogați nu se apleacă sub povara bogăției lor? Uneori încearcă să lucreze pentru binele comun, dar nu pot depăși adversitatea. Victoria va veni abia la sfârșit, pe care Hristos l-a anunțat.

Și dacă s-a născut o societate născută din amară necesitate, o societate care luptă împotriva tiraniei banilor, cine îmi poate interzice să o întâlnesc în numele lui Hristos? Cine mă va condamna dacă recunosc drept adevărată mărturia lui că alunecăm din ce în ce mai repede în abis? Cine mă poate învinovăți că vreau să mă alătur acestei societăți în speranța că va veni vremea când adevărata pace va fi realizată pe pământ, când oamenii vor ști în sfârșit ce sunt adevărata viață și mântuire?

PS După ce am scris această scrisoare, am primit un decret de la Consistoriul Regal prin care mă lipsește titlul de pastor al bisericii naționale. Acest decret a fost imediat executat de mine.

Christopher Blumgardt. Proprietarul Bad-Bol.

EXISTĂ LIBERTATE DE GÂNDIRE ȘI DE CONȘTIINȚĂ ÎN ORTODOXIE?

„Ai devenit mic și vei fi mai mic: învățătura ta despre smerenie și ascultare a făcut asta”.

Parafrază din „Also sprach Zarathustra”. Nietzsche.

N.B.

Sunt momente când este necesar să se oprească ambiguitatea și reticența și să se dea un răspuns direct și clar: recunoaște Biserica Ortodoxă libertatea de gândire și de conștiință? Sunt justificate acuzațiile constante ale catolicilor că nu au libertate, acuzații bazate pe presupunerea că ortodocșii înșiși au această libertate? Și se ridică o altă întrebare: Ortodoxia are legătură cu un anumit sistem politic, de exemplu. cu monarhismul, naționalismul, sistemul de clasă, în moda de astăzi cu fascismul, sau permite puncte de vedere diferite? Poate un creștin ortodox, rămânând profesor la o școală teologică ortodoxă, poate fi democrat, socialist, apărător al libertății, dreptății sociale, demnității umane? (Această întrebare este foarte acută

*) Autorul își asumă responsabilitatea exclusivă pentru acest articol. Această responsabilitate „nu se extinde asupra Put-ului în ansamblu, nici asupra angajaților individuali ai Put”.

Ediție.

prezentat ca un caz dureros cu G. P. Fedotovs La sugestia mitropolitului, profesorii Institutului Teologic i-au prezentat lui G. P. Fedotov un ultimatum: fie să părăsească funcția de profesor al Institutului Teologic, fie să nu mai scrie articole pe teme politice în Noua Rusie și alte organe. a părtinirii „stângii”. Această decizie a fost luată de oameni care nu au citit articolele lui G. P. Fedotov și s-au ghidat doar după citatele denaturate ale unui ziar, care reprezintă cel mai prost exemplu al presei galbene. Nu mă voi opri asupra analizei acestei povești urâte, care mărturisește o izbitoare lipsă de curaj și sentimente de sclavie, care, vai, sunt foarte tradiționale. Mă interesează o întrebare fundamentală. Nu era vorba despre articole pe teme teologice, ci despre articole politice. Acuzația a fost că articolele erau „de stânga” și că autorul nu putea fi catalogat drept „mind național”. Este recunoscut ca inadmisibil ca un profesor al Institutului Teologic să se angajeze în politică. Dar

acest lucru nu este adevărat. Profesorii Institutului Teologic au voie să se angajeze în politică cât le place, dar numai politică „de dreapta”. Nimeni nu ar sugera ca un profesor de la Institutul Teologic să demisioneze din funcția de profesor dacă ar scrie un articol în apărarea restaurării monarhice și a politicii naționale extreme. Unul dintre profesori a condus chiar o organizație naționalistă de dreapta. Biserica în emigrație, în fața ierarhiei sale, a săvârșit constant acte politice cu rugăciuni demonstrative, recviemuri și predici. În acest fel, a provocat răni grave bisericii din interiorul Rusiei. Biserica nu a săvârșit marele act de a rupe legăturile cu vechiul regim, nu a fost curățată. Nu, interdicția de a se angaja în politică se referă exclusiv la politica „de stânga”. G. P. Fedotov este un creștin-democrat și umanist, un apărător al libertății umane. Nu suportă comunismul. El este, de asemenea, un patriot rus fără îndoială, ceea ce este mai demn decât să fie „cu minte națională”. El nu are deloc opinii extreme. Se dovedește că apărarea democrației creștine și a libertății umane este inacceptabilă pentru un profesor la Institutul Teologic. Un profesor ortodox ar trebui să fie chiar apărătorul lui Franco, care și-a trădat patria străinilor și și-a înecat poporul în sânge. Este destul de clar că condamnarea lui G. P. Fedotov de către profesorii Institutului Teologic a fost tocmai un act politic, un act care compromite profund această instituție, aruncând asupra ei o umbră de reacție.

G. P. Fedotov i se cere să aibă o „minte națională”, deși poate fi cel mai puțin suspectat că simpatizează cu internaționalismul. Nu există nimic mai dezgustător decât însăși expresia „mind la nivel național”. Știm ce înseamnă să fii „mind la nivel național”: în practică înseamnă să fii inuman, lacom, un violator, un urător, un provocator de război și adesea război împotriva propriului popor. Lumea moare acum de naționalism, se va sufoca în sângele celor „cu minte națională”. Biserica ar fi trebuit să condamne naționalismul ca fiind erezia vieții, iar Biserica Catolică, în meritul ei, este aproape de această condamnare. Naționalismul este păgânism în creștinism, instinctele sălbatice de sânge și rasă. Creștinii care nu-L trădează pe Hristos și Evanghelia (majoritatea creștinilor o fac) nu au dreptul de a avea „minte naționale”, ei sunt obligați să aibă „minte universale”, să fie în acord cu morala evanghelică și, în orice caz , cu morala umană. Da, și printre „mințile naționale” moderne, nu există nimic național, ei nu prețuiesc deloc cultura națională, de exemplu, „mințiunea națională” rusă nu prețuiesc deloc tradițiile literaturii ruse, „minitatea națională” germană nu apreciază. tradiții valoroase ale filozofiei germane. Este mai bine să nu vorbim despre „mințiunea națională” rusă în emigrare, ei dăruiesc Rusia inamicului său de moarte, Hitler, cu mare ușurință. Gene. Franco este, de asemenea, considerat „cu minte națională”, deși a purtat un război de exterminare împotriva poporului său cu ajutorul italienilor și germanilor. Este păcat să pronunți cuvintele „mind național”, „politică națională”, așa că în spatele lui se ascund lucruri de jos. Există un singur criteriu pentru o atitudine creștină față de politică - umanitatea, adică libertatea, dreptatea, mila, demnitatea individului. „Comunismul este supus judecății creștine nu pentru ceea ce este judecat de „drept” și „mințirea națională”, ci pentru negarea umanității și a libertății, pentru lipsa milei și pentru

cruzime. „Cei cu minte națională” înșiși ar distruge de bunăvoie orice libertate, nu ar lua în considerare deloc demnitatea unei persoane și, probabil, ar da dovadă de nu mai puțin cruzime. Manifestările urâte ale revoluției comuniste ruse sunt în primul rând vina vechiului regim „de dreapta” și „național”.

Mai este o acuzație împotriva lui G. P. Fedotov: este un intelectual. Aparent, faptul că el „nu are o minte națională” și are o părtinire „de stânga” se explică prin natura sa intelectuală.

Gent. Reacția obscurantistă împotriva revoluției a transformat cuvântul „intelectual” și „intelligentsia” în cuvinte abuzive. Mai ales partea ignorantă a tineretului, care nu cunoaște nici semnificația, nici istoria terminologiei folosite, nu se îndoiește că este foarte rău să fii „intelectual”. Dar este timpul să oprim această prostie. Care este opusul „inteligenței”? În primul rând, moșiile organice: nobilimea, clerul, negustorii, burghezia, dar și birocrația. Inteligența rusă a avut destule neajunsuri și chiar și pe vremea mea am criticat-o de mai multe ori, când încă nu însemna să bat o persoană mincinoasă. Dar aceste moșii și-au apărat interesele egoiste, au fost cufundate într-o viață limitată, distinsă prin ascultarea sclavă față de puternicii acestei lumi. Inteligentsia, în felul său, a căutat adevărul și dreptatea, a luptat pentru demnitatea omului, pentru libertatea poporului, nu a păzit niciun interes de clasă și s-a ridicat peste limitele de clasă. Adevărat, din nobilimea rusă a secolului al XIX-lea au venit oameni care au lovit prin altruismul lor, depășind prejudecățile și interesele clasei lor, participanți la mișcarea de eliberare. Din nobilime au ieșit și creatorii marii literaturi ruse. Dar apoi s-au transformat în intelectuali și s-au contopit cu inteligența, în care erau oameni din diferite clase. Am mai multe motive să fiu mândru de faptul că sunt „intelectual”, adică căutam adevărul și adevărul, decât de originea mea nobilă. Când ei spun că un ortodox ar trebui să aibă „minte la nivel național” și nu să fie un „intelectual”, ei vor întotdeauna să păstreze acel vechi păgânism care a intrat în Ortodoxie, cu care a crescut împreună și de care nu vrea să fie curățat. . Oamenii din această formație pot fi foarte „ortodocși”, dar sunt foarte puțini creștini. Ei consideră chiar Evanghelia o carte baptistă. Nu le place creștinismul și îl consideră periculos pentru instinctele și emoțiile lor. Ortodoxia de zi cu zi este păgânism în creștinism.

Acest păgânism, care și-a pierdut de mult poezia veche, este apărat ca o veche tradiție și tocmai se opune umanismului. În sens creștin, această tradiție nu este foarte veche; în orice caz, ea nu se întoarce la originile revelației creștine, la creștinismul timpuriu, la perioada patristicii grecești. Dar în sens păgân, este foarte veche, se întoarce la cultele tribale, la cultele vetrei, chiar și la totemismul clanurilor primitive. Orice prejudecăți, orice obiceiuri de zi cu zi sunt protejate,

ca o tradiție sacră. Dar nu există niciun motiv să spunem că orice tradiție este bună. Tradiția poate fi o trădare comisă în trecut, o conformitate cu cea mai rea sclavie umană din trecut. Evanghelia nu este deloc tradițională, este îndreptată împotriva tradiționalismului, este revoluționară.

În istorie, fiecare urâciune a fost sacralizată sub presiunea „împărăției lui Cezar”, sub influențe sociale egoiste. Sclavia, iobăgia, introduse în catehismul de la Filaret, forma despotică a statului, întârzierea cunoștințelor științifice - totul era o tradiție sacră. Nu există forme de sclavie, despotism și obscurantism care să nu fi fost sfințite de tradiție. Nu există nimic mai teribil decât concluziile care au fost trase în ortodoxia istorică din ideea de smerenie și ascultare. „În numele smereniei, ei au cerut ascultare de rău și neadevăr. A devenit o școală de liniște. S-au format suflete sclave, lipsite de orice curaj, tremurând în fața puterii și puterii acestei lumi. Curajul civil și simțul onoarei erau incompatibile cu acest tip de înțelegere a umilinței și a ascultarii. De aici adularea în Rusia sovietică. Clerul rus, ierarhii bisericii, au tremurat mereu în fața puterii de stat, s-au adaptat acesteia și au acceptat să-i subordoneze biserica. Aceasta a rămas și acum, când, slavă Domnului, nu mai există un fals „stat ortodox”. Și acum oamenii bisericii tremură în fața emigrației de dreapta, care joacă rolul puterii de stat, și se supun îndrumării ei în chestiunile de politică bisericească, în loc să o învețe creștinismul. Vedem asta în povestea lui G. P. Fedotov, care îi face mare cinste. Oameni remarcabili precum părintele Serghei Bulgakov sunt victime ale atmosferei dominante. Trebuie să admitem cu amărăciune că Ortodoxia oficială se dovedește a fi cea mai obscurantistă și cea mai inertă formă de creștinism. Au existat doar două excepții - patristica greacă și gândirea religioasă rusă din secolul al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. De la patristică greacă, de la Origen, Sfântul Grigore de Nazianz, Sfântul Grigore de Nyssa, Sfântul Ioan Gură de Aur și alții, se pot aduna citate care ar servi drept motiv excelent pentru alungarea din profesorul Institutului Teologic. Deci, de exemplu, Sfântul Ioan Gură de Aur a fost un adevărat comunist al vremii sale, un reprezentant al proletariatului de la Constantinopol. Nefericita gândire religioasă rusă nu a fost recunoscută oficial, a fost acuzată de neortodoxă, iar acum mai mult ca niciodată

a fost demis. Dar numai în gândirea religioasă rusă, la Homiakov, Dostoievski, Vl. Solovyov, gânditorii secolului al XX-lea, a fost libertatea conștiinței și a gândirii. Niciodată nu a fost și nu este în Ortodoxia oficială, în ecleziasismul oficial. Oameni precum Nil din Sorsk sau Sfântul Tihon din Zadonsk au fost o excepție. Creștinii occidentali, înclinați spre ecumenism, sunt cei mai interesați de gândirea religioasă rusă, amestecând adesea acest curent de gândire rusă cu ecleziasismul oficial, necunoscând lupta noastră interioară. Pe această bază, uneori apare o adevărată farsă. Ortodocșii „drepți” îl așteaptă cu toții pe „Cezar”, care îi va proteja și îi va patrona,

distrugându-și dușmanii cu sabia. Această așteptare distruge Ortodoxia. Ei îl așteaptă pe „Cezar” nu în numele Împărăției lui Dumnezeu, ci în numele Împărăției Cezarului, care a fost de multă vreme închinat în locul lui Dumnezeu. Lasă-i să se liniștească, poate apărea „Cezarul” dorit dacă forțele spirituale creștine nu se opun, dar el „va fi premergătorul lui Antihrist”. Atunci vor regreta democrațiile iubitoare de libertate. O doctrină falsă, servilă a păcatului, o înțelegere falsă a smereniei și ascultării vor duce la împărăția finală a răului, la triumful spiritului Antihrist în lume.

Ceea ce avem nevoie cel mai mult este veridicitatea fără teamă, răsturnarea finală a minciunilor convenționale, în care putrezește spiritul bisericesc oficial și putrezește și lumea. Trebuie să spui adevărul. Există mai multă libertate în catolicismul autoritar decât în Ortodoxie, care în cuvinte continuă să-L considere pe Hristos ca singurul său cap. Voi da un exemplu. Jacques Maritain, cel mai de seamă gânditor catolic din Franța, profesor la Institut Catholique, apără democrația creștină, umanismul creștin, demnitatea și libertatea persoanei umane, denunță minciuna anticreștină a antisemitismului, îl denunță în mod special pe generalul Franco, ascunzându-se în spatele catolicismului, vorbește și scrie aproape la fel ca G P. Fedotov, și nimeni nu-l atinge, nu i se oferă să părăsească cea mai înaltă școală catolică din Franța. Ce a spus Papa Pius al XI-lea? A apărat libertatea spiritului, demnitatea persoanei umane, a denunțat dictaturile, a denunțat rasismul și antisemitismul, a apărat pacea națiunilor. În Ortodoxia străină, gândurile sale ar fi probabil recunoscute ca incompatibile cu postul de profesor într-o școală teologică superioară. Este prea clar că vor să transforme Ortodoxia din exil într-un instrument ascultător al politicii reacţionare şi, mai mult, într-o politică care trădează poporul rus. Da drumul la

Se va spune deschis dacă Ortodoxia recunoaște libertatea conștiinței personale, cu care ne-am lăudat atât de mult în fața catolicilor?

De fapt, conștiința a fost transferată la colectivități, la fel ca în comunism, și la dezgustătoarele colective reacționare obscurantiste și presa lor galbenă. Dar niciun colegiu nu va îndrăzni să pătrundă în morala sacra a omului, în libertatea omului. Libertatea există cu adevărat în țara noastră doar în „modernism”, doar într-un curent care s-a străduit spre reformă, începând cu Homiakov și să. nenorocire zdrobită de curentul reacţionar al eclesiasticismului oficial, ortodoxiei oficiale. Este timpul să spunem adevărul în pătrate, fără să ascundă nimic și să nu trecem peste, adevărul lipsit de tact. Ortodoxia are nevoie de reformă, iar fără reformă va începe să se descompună și să excrete otrăvurile cadaverice. Ceea ce se numește Ortodoxia „adevărată”, „ortodoxă”, este această decădere, mortificare. Reforma nu înseamnă deloc reforme de tip luteran sau calvinist, va fi altfel. Dar va apăra libertatea spiritului, libertatea conștiinței, libertatea gândirii mai mult decât Luther și Calvin, care au apărat-o insuficient și inconsecvent. Reforma va începe cu recunoașterea supremației conștiinței personale, care nu este susceptibilă de înstrăinare și exteriorizare, adică libertatea spiritului și independența vieții

spirituale de influența „împărăției lui Cezar”. Sobornost nu are sens dacă nu include libertatea spiritului și conștiința personală. Fără libertate, catolicitatea este colectivism autoritar extern.

Acum peste tot în lume există o diviziune a creștinismului, iar această diviziune trebuie adâncită. Există o curățare catastrofală a creștinismului de. acele stratificări istorice care nu au nimic în comun cu originile creștinismului și au fost introduse de interesele sociale ale regatului Cezarului. Aceasta este spiritualizarea creștinismului, devine mai interioară și mai sinceră, mai legată de preceptele lui Hristos și mai creativă. Se apropie sfârșitul „cotidianului”, adică creștinismul păgân, se produce o ruptură cu tradițiile păgâne în creștinism, cu o falsă sacralizare a corpurilor istorice, a cărei origine trebuie explicată sociologic. Regatul creștinismului convențional retoric, declamator se apropie de sfârșit. Dar înainte de sfârșitul său, încă mai poate face multe scandaluri, poate încă arăta multă răutate . Creștinii de un nou tip, un nou simț al vieții, creștinii creativi de toate confesiunile se cheamă unii la alții și există mai multă apropiere între ei,

decât în cadrul fiecărui crez. Ei trebuie să se conecteze.

Creștinismul purificat, eliberat din captivitate, care nu mai poate fi bănuit că apără interesele de clasă și nedreptățile sociale, este pus înaintea unei noi realități sociale și trebuie să dea un răspuns creator problemelor sociale ale zilelor noastre. În primul rând, creștinii trebuie să renunțe la obiceiul prost și ambiguu de a răspunde la întrebarea greșită care le este adresată. Când ești întrebat ce simți despre acest conflict dintre muncitori și capitaliști sau despre contractele colective, nu se cuvine să răspunzi: „Credem în nemurirea sufletului” sau „Credem în umanitatea divină a lui Hristos”. Este oportun să se dea un răspuns concret la întrebarea pusă. Aceste răspunsuri greșite au dat întotdeauna impresia de a apăra o nedreptate. Cele mai apropiate de adevărul creștin sunt curente precum personalismul comunitar al grupului Esprit, socialismul religios al lui Rogatz, Andre Philippe și alții și violența. Dar iată ce mi se pare cel mai important. Este timpul să nu mai vorbim despre cuvinte și să începem să vorbim despre realități. „Dreapta” și „stânga” sunt semne convenționale, iar aceste cuvinte își pierd sensul real în epoca noastră. Este important să stabilim ce realități se ascund în spatele cuvintelor și semnelor. Ei cer ca ortodocșii să aibă „dreptate”, ei văd acest lucru ca pe un semn esențial de a fi „de dreapta”. Ce se ascunde practic în spatele asta? În realitate, imoralitatea politică, negarea libertății și demnității umane, cultul forței brute, practicarea violenței în relațiile dintre oameni și națiuni, batjocorirea moralității evanghelice în viața socială se ascund în spatele „drepților”. Mișcări nobile ale sufletului nu văd în cele „drepte”, ele protejează mereu! putere despotică, vrăjmășie națională și război, capitaliști și bancheri împotriva muncitorilor, privilegii nedrepte, pedepse crude, violență împotriva conștiinței și sufocare a gândirii libere. „Dreapta” devin cu ușurință trădători ai patriei și poporului lor. Romanticii conservatorismului, oameni de idei, constituie un grup

nesemnificativ, care nu are nicio semnificație practică; predomină oamenii de afaceri realiști. „Stânga” este, de asemenea, adesea înșelător, mercenar și declamator. De la faptul că există „stângi” care schimbă libertatea și umanitatea, de exemplu. comunicare

vai, ... nu rezulta deloc - ca.libertatea si umanitatea sunt principii rele. „Dreapta” nu simt nicio ură față de „minciuna” comunismului, inumanității și violenței, ba chiar le place și provoacă invidie. Ei urăsc „adevărul” comunismului, principiul unei societăți fără clase, frățești, care nu cunoaște exploatarea omului împotriva omului, idealul păcii între popoare. Creștinismul nu poate susține decât o politică care recunoaște valoarea supremă a persoanei umane, libertatea și demnitatea sa și organizarea fraternă a vieții sociale și va fi împotriva idolatriei în fața statului, naționalității, ecleziasticii externe și comunităților colective non-umane care de obicei acoperă interesele reale ale claselor conducătoare. Creștinismul purificat trebuie să redea principiului moral al vieții demnitatea sa împotriva modei amoralismului ortodox, împotriva falsului amoralism mistic și fals sacramental, care nu se află deasupra, ci sub moralitatea umanității. Principiul suprem al demnității umane este distrus de teoria falsă și imorală a ascultării, care permite astfel de povești urâte precum povestea Institutului Teologic. În același timp, trebuie spus că nivelul profesorului Institutului Teologic este destul de ridicat și o parte semnificativă a profesorilor nu poate fi numiți obscurant. Dar erau ocupați de mediul tradițional. Ajungem la concluzia că ar fi o greșeală să apărăm dreptul unui creștin de a mărturisi orice idei politice. Un creștin nu are dreptul să adere la o direcție politică care calcă în picioare libertatea și umanitatea, contrar spiritului evanghelic de iubire, milă și frățietate între oameni. Creștinii trebuie să formeze o alianță pentru a lupta pentru libertatea omului.

Nikolai Berdiaev.

ÎN MEMORIA PAPA Pius al XI-lea

Moartea oamenilor de rang înalt, regilor, slujitorilor și generalilor, papilor și patriarhilor, înaintea feței lui Dumnezeu și înaintea celui mai înalt adevăr nu are mai multă semnificație decât moartea simplilor muritori. Primii vor fi ultimii, ultimii vor fi primii. Răsturnare creștină a valorilor, greșit înțeleasă de oameni. Dar printre „oamenii de rang înalt” sunt oameni care se remarcă prin calitățile personale, nu ierarhice. Și atunci moartea lor capătă o semnificație aparte. Acest lucru se poate spune despre Papa Pius al XI-lea. Rareori în istorie judecățile papilor s-au ridicat la astfel de înălțimi morale precum cele ale lui Pius al XI-lea. El nu deținea o autoritate infailibilă, așa cum nu o posedă niciun muritor, dar deținea o autoritate morală personală recunoscută nu numai de catolici, iar aceasta este mult mai

mult decât autoritatea infailibilității papale. A trebuit să trăiască într-o epocă foarte grea pentru Biserica Catolică și a ieșit cu cinste din dificultăți nerezonabile. În ea a venit curățirea catolicismului de păcatele istorice ale trecutului, de păcatele papalității însuși. Papa Pius al XI-lea a apărat nu numai adevărurile creștine neîndoielnice uitate de lume, ci și adevărurile și valorile umanității universale, călcate în picioare de modernitate. A apărat libertatea spiritului, ceea ce papii au făcut-o rar, a apărat demnitatea persoanei umane, a denunțat statele totalitare și dictaturile, fie el comunism, fie fascism și național-socialismul. El a denunțat minciunile rasismului și caracterul anti-creștin al antisemitismului. El a proclamat umanitatea creștinismului, care i-a impresionat pe mulți ca o revelație. La un moment dat, el a condamnat reacția în persoana Action Française, expunând caracterul anti-creștin și ateu al ideilor lui Ch. Maurras. De asemenea, a condamnat nedreptatea regimului capitalist, deși într-o formă atât de generală și moderată, care să nu sperie.

prea mulți catolici burghezi. În ultimii ani, Pius al XI-lea a fost foarte chinuit de starea lumii moderne, pătrunsă de ură, sete de violență și inumanitate. Iar acest chin era o trăsătură profund umană a lui. Era un bărbat; constiinta crestina. Pe. a condamnat războiul și naționalismul care naște războiul. A fost numit uneori papa socialului, apoi papa lumii. El a denunțat ereziile vieții, nu ereziile doctrinei. Greșeala lui a fost că nu a condamnat catolicismul hotărât fals al generalului Franco. Glasul lui Pius al XI-lea a ajuns în lume. Dar nu i-a fost ușor să spună tot ce spunea, nu i-a fost ușor să lupte pentru adevărul conștiinței creștine, înrobită de secole. Trebuie să ne amintim de ce era înconjurat. A trăit în monstruoasa mașinărie birocratică a Vaticanului, plină de intrigi, reflectând diverse interese, supuse legilor unei tradiții veche de diplomație înșelătoare. Era înconjurat de cardinali fasciști, pregătiți pentru orice fel de conformism și adaptare la rău. Cu cât are mai multă onoare. Numele lui Pius al XI-lea va rămâne în istorie ca o expresie remarcabilă a momentului de cotitură care are loc în creștinism, ca o curățare morală a creștinismului, ca o amintire a adevărurilor Evangheliei acoperite de istoria păcătoasă. Ierarhia ortodoxă ar fi trebuit să-l imite.

Nikolai Berdiaev.

ORDITII ANGLICANE SI BISERICA ORTODOXA

Sunt întrebări care, la o cunoștință superficială, par simple și supuse unei rezolvări rapide, dar cu cât intri mai mult în studiul lor, cu atât mai clar se dezvăluie complexitatea lor extremă și adevărata lor semnificație. Întrebarea succesiunii apostolice a hirotoniilor anglicane ține și ea de acest gen de problemă. La primul contact cu acesta, poate părea de neînțeles cum, timp de 400 de ani, a existat o dispută dacă arhiepiscopul de Canterbury Matthew Parker, fondatorul Ierarhiei anglicane moderne, a fost hirotonit legal sau nu.

S-ar părea că dacă împrejurările istorice ale consacrarii lui Parker sunt cunoscute și dacă Biserica are norme care determină valabilitatea hirotoniei, atunci printr-o simplă comparație a acestor două cantități este posibil să se găsească o soluție finală la întrebarea anglicanului. Ierarhie.

Dar situația se dovedește a fi cu totul diferită, caracterul ordonanțelor anglicane este deschis unor interpretări atât de variate, chiar și faptele istorice sunt supuse unor descrieri atât de divergente, încât cu cât sunt discutate mai mult, cu atât este mai confuz sensul ritului care a fost învățat lui Parker. O situație atât de dificilă poate trezi cu ușurință în membrii Bisericii Ortodoxe un sentiment de refuz de a se amesteca în această dispută, dorința de a se îndepărta de o luptă în care interesele Bisericii noastre nu sunt direct afectate și de a lăsa pe seama celor care , ca și romano-catolicii și anglicanii, sunt extrem de interesați de ea. Dar această reacție nu este doar nedemnă de Conștiința de Sine Universală

Ortodoxia, dar se bazează și pe o înțelegere greșită a situației. De fapt, din mai multe motive, biserica noastră este direct implicată în această luptă, iar viața însăși cere de la ea o soluție responsabilă la această problemă.

Trei motive îi obligă pe teologii ortodocși să înceapă studiul jurisdicțiilor anglicane.

Prima dintre acestea este acea luptă acerbă dintre Roma și anglicanism care a început în timpul Reformei și care a căpătat o formă deosebit de acută spre sfârșitul secolului al XIX-lea, când Papa Leon Xil în 1896 a declarat solemn hirotoniile anglicane nule și neavenite. , și pe această bază i-a clasat pe clericii acelei Biserici la laici simpli. Firește, o asemenea condamnare, care a provocat apariția unei uriașe literaturi, nu putea rămâne neobservată de Teologia Ortodoxă, mai ales că anglicanii, în apărarea preoției lor, s-au referit în repetate rânduri la practica Orientului creștin. Prin urmare, teologii ortodocși au fost obligați să se ocupe și de acest subiect și să-și exprime judecata asupra fondului întrebărilor ridicate de polemiștii romano-catolici și anglicani. Acest prim motiv, însă, nu epuizează în niciun caz toate motivele care îi determină pe ortodocși să studieze anglicanismul. Dorința anglicanilor de a intra în relații de prietenie cu Ortodoxia este al doilea și și mai important motiv. Încă de la începutul existenței sale independente de Roma, Biserica Anglicană a căutat o apropiere de noi. Membrii săi individuali și reprezentanții oficiali au oferit în mod repetat împărtășirea în sacramente Ortodoxiei. Prin urmare, datoria creștină cere Bisericii noastre să cunoască și să studieze acei creștini occidentali care manifestă sentimente de dragoste frățească și respect față de Orientul ortodox. În cele din urmă, există un al treilea motiv pentru care hirotoniile anglicane prezintă un interes extraordinar pentru teologia noastră. Biserica Angliei combină protestantismul și catolicismul, unele dintre trăsăturile sale amintesc de Orient, altele au un pronunțat caracter occidental. O asemenea varietate de elemente constitutive ale

anglicanismului modern face ca studiul acestuia să fie deosebit de instructiv și ajută la pătrunderea mai adânc în misterul naturii Bisericii.

Acestea sunt motivele care au făcut ca problema rânduielilor anglicane să fie atât de esențială, atât pentru înțelegerea noastră a Occidentului, cât și pentru interiorul lucrării ortodoxe de a defini granițele Bisericii și locul Ierarhiei în viața ei.

Controversa, care are consecințe atât de importante pentru istoria întregii Biserici, este despre interpretarea sacramentală a acțiunii care a avut loc la 17 decembrie 1559, în capela Palatului Lambeth. În această dimineață, Matthew Parker a fost consacrat Arhiepiscop de Canterbury în ordinea reformată stabilită în timpul domniei regelui Edward al VI-lea (1547-53). A fost hirotonit de 4 persoane. Unul dintre ei a fost episcopul Barlow, care a fost hirotonit în rit roman sub Henric al VIII-lea. Ulterior, Barlow a trecut de partea reformatorilor extremi sub Eduard al VI-lea și pentru aceasta a fost privat de scaunul său în timpul domniei reginei romano-catolice Maria (1553-1558). Ceilalți doi au fost episcopi, hirotoniți de trei ori de Edward al VI-lea prin ordinalul reformat și expulzați sub regina Maria. A patra persoană a fost episcopul vicar al hirotoniei romane; care tocmai recunoscuse despărțirea Bisericii Angliei de tronul papal. Această hirotonire este cea care provoacă toate controversele care se desfășoară atât în interiorul ortodoxiei, cât și printre creștinii occidentali. O descriere detaliată a tuturor circumstanțelor istorice, dogmatice și canonice care au însoțit inițierea lui Parker depășește scopul acestui articol. Ele au fost studiate cuprinzător într-un număr de lucrări de către teologi ruși și greci și nu au nevoie de adăugiri suplimentare. Scopul acestui studiu este de a elucida acele premise care au stat la baza evaluării ortodoxe a Ierarhiei anglicane și motivele pentru care teologii noștri preferă în continuare să ia o poziție evazivă asupra unei probleme atât de importante *).

Această ambiguitate devine deosebit de evidentă în lumina condamnării emfatice de către Roma a Ierarhiei anglicane.

Circumstanțele care au determinat declarația papală au fost descrise în mod repetat de principalul participant la această dramă, Lord Halifax**) și, în scopul acestui studiu, este suficient să enumerăm acele argumente care l-au determinat pe Leon al XIII-lea să declare Succesiunea Apostolică a Ierarhia anglicană de consolare.

*) Printre numeroasele lucrări consacrate hirotonirilor anglicane, cartea lui V. Sokolov „Ierarhia Bisericii Episcopale Anglicane. Serg. Poz. 1897. precum şi cercetări ale prof. A. Bulgakov, prof. Și Sokolov și alții. Ultimul studiu care rezumă rezultatele a fost scris de mitropolitul Hrysostomos al Atenei. Hrisostom Papadopoulos. Validitatea ordinatiilor anglicane. Londra 1931.

**) Vicontele Halifax (Charles L. Wood) Leo XIII și Ordinele Anglicane. Londra 1912.

ryanym. Bulla indică trei motive principale: 1) practica Bisericii Romane, care a reordonat clerici anglicani încă de pe vremea reginei Elisabeta; 2) insuficiența rangului ordinalului anglican și 3) lipsa de intenție din partea anglicanilor de a păstra preoția în sensul cuvântului, așa cum este înțeles de romano-catolicismul.

Astfel, în prezent, există o definiție exhaustivă a naturii Ierarhiei anglicane din punctul de vedere al teologiei romane, care clarifică și acele premise generale care determină evaluarea acesteia asupra misterelor tuturor acelor creștini care nu sunt supuși Sfântul Scaun. Recunoscându-se ca fiind singura Biserică adevărată și condamnând sever pe toţi cei care se află în afara chivotului ei mântuitor. Roma recunoaşte totuşi că sacramentele pot fi săvârşite în afara comuniunei cu el, sub rezerva a trei condiţii: 1) însăşi ordinea sacramentului corespunde învăţăturii Bisericii Catolice; 2) deținerea demnității sfinte de către o persoană care predă sacramentele; 3) intențiile sale de a săvârși sacramentul. Dacă aceste trei condiții sunt îndeplinite, Roma recunoaște valabilitatea obiectivă a sacramentului, chiar dacă este săvârșită de o comunitate bisericească sau de un ierarh individual care este afectat de erezie, este în schismă sau este interzis. În ceea ce privește anglicanismul, în opinia teologilor romani , doar a doua condiție a fost îndeplinită la sfințirea lui Parker, și anume, Barlow, hirotonitorul său principal fiind, deși eretic și interzis, un episcop valid al Bisericii Catolice. Ritul de consacrare în sine, potrivit Bulei, era insuficient, deoarece, în primul rând, în forma sa inițială, nu era menționat gradul de preoție la care este încadrat hirotonit (acest defect a fost eliminat la schimbarea rangului în 1662); și în al doilea rând, în ultimele cuvinte ale consacrarii preoțești nu exista nicio dovadă de autoritate: „să sfinți și să jertfească Adevăratul Trup și Sânge al Domnului”, care, conform învățăturilor teologiei romane, este însăși esența preoției. . Aceste grave scăderi de rang sunt, potrivit lui Bull, consecința lipsei de intenție din partea reformatorilor anglicani de a păstra ierarhia în adevăratul sens al cuvântului. Această din urmă presupunere este confirmată de eliminarea din cartea de rugăciuni a lui Edward al VI-lea a unor cuvinte precum „jertfa, sfințirea, preoția”.

Acestea sunt motivele date de Bull pentru condamnarea Ierarhiei anglicane. Trebuie remarcat că, după publicarea ei, toate celelalte argumente ale literaturii polemice împotriva succesiunii sale apostolice și-au pierdut puterea în ochii

Biblioteca „Runivers”

romano-catolici. Fără să luăm în considerare argumentele foarte serioase împotriva acestei hotărâri prezentate de anglicani *), să trecem la o descriere a opiniilor ortodoxe despre succesiunea apostolică a preoției engleze. Cercetătorii ruși și greci ai acestei probleme diferă decisiv de judecata făcută de Roma, ei cred că punerea

mâinilor cu invocarea harului Duhului Sfânt asupra celui care este hirotonit este o formă suficientă pentru săvârșirea sacramentului **).

Învățătura romană că esența preoției este exprimată în cuvintele episcopului: „Luați-vă autoritatea de a jertfi adevăratul Trup și Sânge al Domnului” nu corespunde practicii și doctrinei Ortodoxiei Răsăritene. Prin urmare, absența acestor cuvinte în ordinea anglicană nu este o omisiune, așa cum insistă romano-catolicii. În plus, teologii răsăriteni recunosc dorința anglicanilor de a-și menține succesiunea apostolică. Aceasta din urmă este exprimată în termeni clari în prefața la ordinal, care spune: „Este destul de evident pentru fiecare persoană care studiază cu atenție Sfintele Scripturi și lucrările părinților că de pe vremea apostolilor în biserica creștină au existat trei ordine de slujire: episcopi, preoți și diaconi... Prin urmare, pentru ca aceste trepte să continue, să fie folosite și venerate în mod constant în Biserica Angliei, se cere ca nimeni să nu le poarte decât dacă a fost chemat, testat. , testat și acceptat conform rangului care urmează acestuia.

Dar această apreciere favorabilă a acelor puncte care au provocat cele mai severe critici ale hirotoniilor anglicane de către Roma nu îi conduce pe teologii ortodocși la o recunoaștere imediată și unanimă a Ierarhiei anglicane. Dimpotrivă, ei găsesc o serie întreagă de noi obstacole, care nu aveau o importanță esențială în ochii romano-catolicilor. Aceștia sunt în principal 39 de membri ai Credinței, care nici măcar nu sunt menționați în bula papală. După părerea teologilor ortodocși, abaterile protestante ale membrilor Credinței, acceptate de anglicanism în epoca Reformei, precum și incertitudinea doctrinei sacramentelor, fac

*) De exemplu, ritul anglican de consacrare preoțească constă în punerea mâinilor, însoțită de următoarele cuvinte: „Primiți pe Duhul Sfânt; în numele Tatălui și al Fiului și al Duhului Sfânt. Amin.

**) Bula Papală și răspunsul la aceasta al Arhiepiscopilor de Canterbury-Ordcrs Anglicani. London skago and york publicat sub titlul 1932 (S. P. S. K.)

recunoașterea ordonanțelor anglicane ca fiind dificilă. În ciuda acestui fapt, majoritatea savanților ortodocși sunt încă înclinați să considere hirotoniile anglicane legale, dar numai sub rezerva anumitor condiții prealabile. „Aceste din urmă sunt definite diferit de către teologi individuali. cuvinte: „de îndată ce Biserica Anglicană declară că nu numai botezul și comuniunea. , dar și toate celelalte cinci sacramente, le-au recunoscut și recunosc... ca adevărate și care conferă taine ale harului divin, atunci se poate spune că, în esența învățăturilor ei dogmatice, nu există obstacole în calea recunoașterii realității ierarhiei sale. *).

Teologul grec Nicholas Damalos**) consideră că principalul obstacol se află în al 21-lea paragraf al membrilor Credinței, iar eliminarea lui deschide calea către recunoașterea Ierarhiei anglicane. Un alt

cercetător grec, prof. Andru-tsos ***) constată că Biserica noastră poate fi mulțumită cu o declarație făcută chiar și de o singură parte a clerului și laicilor anglicani cu minte catolică, în care și-ar confirma credința în Sf. sacramentele, în transsubstanțiarea Sf. Darurile și infailibilitatea celor 7 Sinoade Ecumenice. Prof. A. Bulgakov ****) vede principalul obstacol în divergențele interne dintre anglicanism și sfătuiește să se adopte o atitudine de așteptare până când una sau alta tendință câștigă o victorie finală.

In sfarsit prof. Komnenos *****) recomandă într-un mod aspru recunoașterea Irarchiului anglican și stabilirea treptată a generalului în Sacramente, crezând că plecarea Bisericilor Ortodoxe Autocefale poate stabili un astfel de comun cu plecarea bisericilor anglicane. , care sunt mai aproape de Ortodoxie (parcă cca, biserică din Scoția sau din Statele Unite), fără să aștepte măcar decizia finală a acestei chestiuni de către toată Ortodoxia Răsăriteană. Pe baza acestei opinii, Sinodul Con-

*) În Sokolov. Ierarhia episcopală anglicană. Biserici. Ser. Posad 1897, p. 360-61.

**) N. M. Damalos Relațiile Bisericii Anglicane cu Ortodocșii. Londra 1867.

'**) C. Androutsos. Validitatea hirotoniilor anglicane din punctul de vedere al ortodocșilor. Constantinopol. 1903.

***) A. Bulgakov. Despre legitimitatea și valabilitatea Ierarhiei anglicane din punctul de vedere al Bisericii Ortodoxe. Kiev 1906.

»****) Qnestiunea validității hirotoniilor anglicane. Traducere în engleză în Christian East. II 3. 1921.

Biserica Stantinopol și a emis în 1922 o rezoluție privind recunoașterea rânduielilor anglicane, care a fost ulterior confirmată de bisericile din Ierusalim, Cipru, Sinai și Alexandria. În 1936, la această hotărâre s-a alăturat și Biserica Română, deși a condiționat-o de unele cerințe suplimentare, care ar trebui discutate la Congresul de la Lambeth din 1940 *).

Acestea sunt, în general, principalele concluzii ale teologilor ortodocși și, în comparație cu Roma, se deosebesc prin următoarele trăsături:

1) Ei judecă favorabil ordinea hirotoniilor anglicane.

2) Ei extind problema succesiunii apostolice, scotând-o din acele cadre strict definite în care este studiată de Roma și introducând în ea tot materialul doctrinar al anglicanismului.

3) De obicei refuză să vorbească despre esența naturii hirotonirilor anglicane și preferă să vorbească doar despre rangul admiterii unui anglican în sânul Ortodoxiei.

Aceste caracteristici explică metoda folosită de teologii ortodocși pentru a studia anglicanismul. Constă în primul rând dintr-o analiză a celor 39 de membri ai Credinței și a altor documente oficiale și trece peste viața și practica anglicană contemporană. Drept urmare, tabloul anglicanismului înfățișat de teologii ortodocși în multe puncte esențiale se dovedește a fi foarte diferit de realitate. Această metodă de cercetare este ca o încercare de a desena viața socială a unui popor pe baza unui simplu studiu al textului constituției sale și al legilor fundamentale. Oricât de importante sunt aceste documente în sine, modalitățile de aplicare a acestora în practică sunt cu atât mai esențiale. Lucrările științifice care nu au acordat atenția cuvenită acestei laturi a vieții cu greu pot oferi o imagine reală a vieții de stat a acestui popor. De aceea, citind majoritatea studiilor ortodoxe despre anglicanism, se obține o analiză logică a diverselor documente confesionale din epoca Reformei, dar în același timp se descoperă o indiferență, de neînțeles la început față de acea adevărată viață bisericească care a apărut în Anglia ca urmare a separării ei de Roma.

Elucidarea motivelor acestei atitudini evazive a teologiei noastre față de anglicanism ne aduce la însăși esența disputelor ortodoxe moderne despre Biserică.

*) Convențiile întregii Episcopii a Bisericilor Anglicane au loc de obicei la fiecare 10 ani.

Principala întrebare cu care se confruntă acum conștiința ortodoxă se rezumă la următoarele:

Are teologia noastră dreptul și oportunitatea de a judeca viața interioară a heterodoxiei? Poate vorbi despre natura misterelor neortodoxe, sau se limitează sarcina sa doar la stabilirea condițiilor pe baza cărora Ortodoxia ar trebui să primească în comuniune cu cei care provin din alte comunități creștine.

Majoritatea teologilor moderni, atât greci, cât și ruși, se pronunță destul de categoric în favoarea părerii că sarcina lor se reduce doar la studierea condițiilor de admitere a neortodocșilor în sânul Ortodoxiei. A. S. Homiakov apără elocvent această din urmă opinie, susținând că Biserica nu poate judeca pe cei care nu sunt în comuniune cu ea, o serie de cercetători moderni ruși și greci ai anglicanismului sunt de acord cu aceasta. Foarte caracteristică unei astfel de relații este evaluarea Prof. I. Sokolova a concluziilor la care a ajuns celebrul savant grec X. Andru-tsos.

„Acest cercetător are o trăsătură demnă de remarcat în formularea întrebării, scrie I. Sokolov, mărturisind sensibilitatea sa față de tradițiile Bisericii Răsăritene. În legătură cu consacrarile comunităților heterodoxe, Andrutsos refuză să pună problema

recunoașterii validității Ierarhiei anglicane în ansamblu... a Confesiunii anglicane, având cler și aderarea la Biserică” *).

O astfel de definiție a sarcinii unui cercetător ortodox al heterodoxiei poate fi interpretată în moduri diferite. Înseamnă fie o negare a vieții bisericești reale în comunitățile heterodoxe, fie lipsa de autoritate pentru teologii ortodocși de a o evalua și de a o studia în mod obiectiv.

Prima presupunere este atât de contrară realității încât nu poate fi apărat decât în căldura fervoarei polemice. Afirmația că întregul Occident creștin este de fapt în păgânism, că toate roadele sfințeniei, milei și evlaviei occidentale nu sunt decât un miraj înșelător și că niciunul dintre sfinții occidentali nu a experimentat comuniunea plină de har a Duhului Sfânt, dobândită în Biserica, este

*) Prof. I. Sokolov. Despre realitatea ierarhiei anglicane. St.Petersburg. 1913, p. 28.

o neînţelegere infirmată de întreaga istorie a Occidentului. Dar, în ciuda acestui fapt, tocmai acest punct de vedere este apărat de reprezentanți de seamă ai bisericii noastre precum episcopii Ignatie Brianchaninov și mitropolitul Anthony Khrapovitsky. Motivele care îi fac pe teologii noștri să ignore realitatea au dispărut! înrădăcinată în adâncurile misterului dezbinarii bisericești. Aceia dintre ei care neagă existența vieții bisericești în Occident sunt obligați să o facă, deoarece a doua concluzie li se pare și mai puțin acceptabilă, că harul sacramentului este predat în heterodoxie, dar că este atât de diferit de Ortodoxie încât nu avem cum sa o judecam...

Într-adevăr, afirmația atât de des exprimată că Biserica Ortodoxă nu poate raționa decât despre cei care îi sunt membri, că în afara granițelor sale canonice există doar o anumită „terra incognita”, este o inconsecvență și mai flagrantă cu întreaga viață a Bisericii. decât chiar afirmaţia că în afara Ortodoxiei Răsăritene nu are nici Biserică, nici „har”. Luați, de exemplu, epistola canonică a lui Vasile cel Mare la ep. Amfilohia, care este unul dintre fundamentele care determină relația dintre ortodoxie și heterodoxie. În ea, Sf. Vasile scrie: „Străvechii... au numit ceva erezie, altul schismă, iar altul adunare neautorizată”. Care este această definiție, dacă nu o judecată foarte atentă cu privire la diferitele grade de abateri de la plinătatea vieții bisericești. Sfântul Vasile nu numai că își asumă dreptul Bisericii de a judeca pe cei care cad în erezie sau schismă, dar consideră și că Bisericii i s-a dat putere asupra ereticilor și schismaticilor. Dacă această putere îi aparține, atunci ereticii și schismaticii rămân membrii ei, deși au păcătuit împotriva curăției credinței și dragostei Bisericii. Erezia este o boală gravă, dar nu moartea organismului bisericesc, iar faptul că teologia ortodoxă modernă a încetat să o considere ca pe o stare de boală este cauza tuturor ezitărilor noastre actuale în raport cu heterodoxia. Experiența Bisericii antice arată în mod convingător că așa îi privea pe membrii ei care erau infectați cu erezii și spiritul schismei. Biserica antică,

în persoana consiliilor sale, a încercat mai întâi să găsească o definiție a bolii și apoi să-i aplice vindecarea potrivită. Aceasta explică diversitatea practicii Bisericii în raport cu ereziile și schismele1, precum și cazurile frecvente de dezacord între ea. Căci, așa cum medicul este adesea forțat să-și schimbe diagnosticul și tratamentul, tot așa

teologi individuali și consiliile locale s-au răzgândit cu privire la cauzele bolii și la cele mai bune modalități de a le vindeca.

Dorința teologilor ortodocși moderni de a se sustrage de a judeca pe cei care nu sunt în comuniune cu noi este astfel contrară tradiției Bisericii și, de asemenea, nu corespunde practicii ei moderne. Ortodoxia, acceptând pe unii creștini în rangul lor existent și refuzându-i pe alții să o facă, fără îndoială continuă să-și dea judecata asupra heterodoxiei. Care este, deci, cauza acelei discrepanțe de neînțeles între realitate și interpretarea ei, care caracterizează totul - atitudinea noastră modernă față de heterodoxie. Soluția acestei ghicitori trebuie căutată în opinia ferm stabilită printre noi că credința în Unică Sfântă Biserică Apostolică nu permite recunoașterea posibilității dezbinării în mijlocul ei. Întrebarea cum a apărut și s-a răspândit o astfel de convingere în rândul ortodocșilor merită un studiu special. Din lipsă de timp, trebuie să ne limităm să arătăm că aparține categoriei acelorași neînțelegeri care au făcut să apară schisma novațienilor și a multor alte secte similare. Toate se nasc pe baza amestecării idealului cu realitatea, din cauza dificultății spirituale de a concilia înălțimea sarcinii cu imperfecțiunea împlinirii ei.

Deci, de exemplu, novatenii credeau că sfințenia Bisericii nu permite prezența păcătoșilor în mijlocul ei și, prin urmare, refuzau împărtășirea tuturor celor care erau vinovați sau în apostazie în timpul persecuției sau în alte încălcări evidente. Dar deși credem în sfințenia Bisericii, recunoaștem că printre membrii ei sunt atât păcătoși, cât și apostați, atât cei care cred puțin, cât și cei care nu cred. Sfințenia ei, ca și unitatea ei, sunt semne inseparabile ale Bisericii și, în același timp, sunt obiectul credinței și al aspirațiilor noastre, adică sunt stabilite, dar încă neîmplinite pe deplin.De aceea, suntem responsabili pentru menținerea unității și sfințeniei Bisericii, precum și ambele sunt în mod constant bătute și frânte, datorită păcatelor membrilor ei. Biserica de aici pe pământ este una, în ciuda dezbinărilor ei, la fel cum ea este Sfântă, în ciuda păcatelor creștinilor. Dacă ar fi să ne întoarcem din nou la învățătura că păcătoșii nu pot fi membri ai Bisericii, atunci am fi siliți fie să considerăm păcatele noastre imaginare, iluzorii, asupra cărora insistă sectanții, fie să tăgăduim existența Bisericii pe pământ. Oferta noastră

Dorința de a recunoaște existența diviziunilor în cadrul Bisericii unice duce la exact aceleași rezultate: fie trebuie să considerăm comunitățile creștine divizate ca un fel de fantome care preiau doar imaginile Bisericii, fără a fi ele în esență, fie să admită că Biserica de pe pământ a fost distrusă prin schisme între membrii săi. Protestanții au acceptat acest din urmă punct de vedere și au început să învețe despre Biserica invizibilă unită, în timp ce noi, ortodocșii, am stat pe primul și am început să afirmăm că în afara Ortodoxiei nu există creștinism, ci doar mirajul ei, pentru că altfel ar trebui să recunoaștem. realitatea diviziunii Bisericii. Este vorba despre asta, scrie prof. I. Sokolov. „A recunoaște în principiu valabilitatea preoției anglicane înseamnă a recunoaște Biserica Engleză ca parte a adevăratei Biserici, ceea ce ar fi contrar principiilor Ortodoxiei, conform cărora societățile care s-au separat de Ortodoxie nu pot fi considerate ca parte a Biserica." Prof. Astfel, deși Sokolov numește anglicanismul o biserică, el îl consideră o biserică falsă sau o asemănare imaginară a ei. În ce măsură această doctrină a naturii iluzorii Bisericii în heterodoxie a pătruns adânc în conștiința teologiei ortodoxe este confirmată de condițiile specifice pe care teologii noștri le propun de obicei în legătură cu negocierile pentru recunoașterea Ierarhiei anglicane. • Cei mai mulți dintre ei consideră că preoția anglicană poate fi recunoscută de noi dacă episcopia sau chiar un număr însemnat de preoție și laici fac afirmații de natură dogmatică, rezolvând în mod favorabil nedumeririle ortodoxe. Asemenea presupuneri pot fi interpretate ca un fel de învățătură despre autogenerarea succesiunii apostolice într-o ierarhie heterodoxă, căci cum altfel se poate explica presupunerea că o declarație întocmită ortodoxă a episcopatului anglican va avea puterea de a comunica succesiunea apostolică către aceasta. Fie anglicanismul l-a păstrat, caz în care va continua să o aibă fără o astfel de declarație, iar dacă se pierde prin ea, atunci nicio declarație cea mai bine intenționată nu-i poate reda acest sacrament dat Bisericii de Însuși Dumnezeu. Numai recunoscând că anglicanismul nu are o existență independentă și este doar un fel de umbră care este chemată la viață de voința Ortodoxiei, se poate afirma serios că anglicanismul dobândește succesiune apostolică prin declarația sa adresată Bisericii Ortodoxe. Pericolul spiritual al poziției luate de teologia ortodoxă modernă este evident: făcând imaginare sacramentele heterodoxiei, slăbim realitatea.

și viața lui sacramentală. Ce altceva se mai poate numi, de exemplu, opinia că acceptând un episcop al Romei în rangul său existent, prin sacramentul pocăinței, Biserica Ortodoxă îi dă în acest act botezul, crestinarea, Euharistia și toate cele trei grade de preoție . Tocmai această interpretare a practicii moderne a Ortodoxiei este dată de mitropolitul Antonie și de alți apărători ai părerii că în afara Ortodoxiei nu există nici Biserică, nici creștinism și că, prin urmare, episcopii Romei sunt, de fapt, păgâni.

Dacă este așa, atunci Tainele Ortodoxe nu sunt doar simboluri opționale ale acelui har interior, de care Biserica dispune atât de liber, încât se poate descurca fără ele, declarând, de exemplu, pe cei heterodocși

botezați sau chiar hirotoniți, în timp ce în în realitate, ei nu au primit nici harul botezului, nici preoția.

Pe baza refuzului teologiei noastre de a recunoaște realitatea diviziunii Bisericii și a prezenței harului Sfintelor Taine în comunitățile heterodoxe*), se naște acea dualitate nesănătoasă care colorează negocierile noastre moderne privind unirea cu anglicanii. .

Pe de o parte, suntem bucuroși să vorbim despre apropierea și unitatea spirituală care există între anglicani și noi, iar pe de altă parte, credem că doar o convertire completă a anglicanilor la ortodoxia orientală îi poate conduce la unitate cu noi. .

Care sunt căile care pot conduce teologia ortodoxă modernă pe drumul universal și să-i redea acea conștiință a eficacității obiective a Sfintelor Taine, pe care Biserica antică o poseda atât de profund.

Prima condiție pentru aceasta este recunoașterea faptului că viața plină de har a Bisericii este un dar al lui Dumnezeu pentru acea parte a umanității care crede în Isus Hristos Mântuitorul lumii și este botezată în numele Sfintei Treimi. Toți cei care mărturisesc Întruparea și recurg la Sfintele Taine sunt membri ai Unicei Sfinte Biserici Catolice și Apostolice și tac despre aceasta.

*) Există și o altă explicație a Darurilor pline de har care sunt atât de clar prezente în viața creștinilor occidentali. Potrivit acestuia din urmă, Dumnezeu, în mila sa, dă har heterodocșilor din afara Bisericii și din afara Sacramentelor, privind doar credința lor. Această explicație duce, în cele din urmă, la o negare a necesității sacramentelor, deoarece dacă Occidentul creștin ar putea trăi fără ele până în prezent, atunci evident că noi, în Răsărit, putem face fără ajutorul plin de har al sacramentelor Bisericii. .

Practica ortodoxă indică clar că este interzisă rebotezarea „creștinilor neortodocși care se alătură Bisericii noastre. În lumina acesteia, se dezvăluie întreaga realitate tragică a schismei bisericești. Cei care au fost regenerați prin botezul lui Hristos și au devenit membri ai Sfintei Biserici, în loc să arate lumii chipul iubirii și al unității, aparțin în prezent unei multitudini de comunități ostile și în război. Acestea din urmă, departe de a exprima în mod egal viața Bisericii. Unele dintre ele, ca de exemplu, Ortodoxia Răsăriteană au păstrat puritatea Tradiției Apostolice, în timp ce altele reflectă doar incomplet și defectuos darurile pline de har ale Bisericii*). În funcție de gradul de abatere de la plinătatea Adevărului, există și puterile lor pline de har. Prin urmare, unele comunități bisericești pot preda toate sacramentele, altele doar unele, iar altele un singur botez.

Ortodoxia, ca ocrotitor al Adevărului, trebuie să ajute și să întărească viața acestor Biserici rupte, în speranța că mai devreme sau mai târziu vor reveni la plinătatea vieții Bisericii. Ortodoxia, așadar, nu numai că poate judeca heterodoxia, dar este și obligată să

depună eforturile cele mai amănunțite pentru a o studia sub toate aspectele ei, cu scopul de a acorda ajutor celor aflați în nevoie. Datoria Bisericii noastre, ca deținând cele mai mari daruri ale harului, este să încurajeze, să restaureze și să întărească viața interioară a comunităților heterodoxe în toate modurile posibile. Nu un judecător strict și o pedeapsă, ci o soră mai mare bună, ea ar trebui să fie pentru creștinii occidentali. O condiție necesară pentru aceasta este o atitudine plină de respect față de acele daruri ale Duhului Sfânt pe care le-au păstrat. Nici (Răsăritul, nici Occidentul au harul lor special. Tot ceea ce „au etern și adevărat este proprietatea Bisericii Ecumenice a lui Hristos. Prin urmare, nu poate exista botez protestant sau roman, fiecare botez în numele Sfânta Treime este botezul Bisericii Ecumenice * *). „De aceea succesiunea apostolică nu aparține numai Ortodoxiei, ci întregii Biserici a lui Dumnezeu și, prin urmare, este neadevărat să-i recunoaștem prezența printre anglicani doar în funcție de una sau alta atitudine a acestora față de lege.

*) Mitropolitul Filaret al Moscovei vorbește despre asta. În conversația sa dintre cei care cercetează și cei încrezători (Convorbirea 7), Mitropolitul numește heterodoxia „biserici care nu sunt în întregime adevărate”.

**) Bl. Augustin scrie: Botezul lui Hristos, comunicat și primit de eretici, nu poate fi pătat de impietatea lor. De baptiste lib. V Cap. II. III.

glorios. Trebuie, ca și teologii romano-catolici, să studiem istoria Ierarhiei anglicane în esență și să ne judecăm dacă succesiunea apostolică este păstrată sau nu, indiferent dacă anglicanii vor sau nu vor să se apropie de Ortodoxie. Obiecția obișnuită față de o astfel de atitudine față de heterodoxie este teama că poate duce cu ușurință la indiferența față de Adevăr. Se exprimă opinia că datoria ortodocșilor constă în denunțarea ereziilor și schismelor, în înstrăinarea fără compromisuri de cei care sunt infectați de ele. Ce comuniune poate fi între lumină și întuneric și între „adevăr și minciună”, spun adesea membrii Bisericii noastre. Dar astfel de afirmații, deși adesea se nasc din zel pentru adevăr, predetermina judecata lui Dumnezeu și exclud mila Lui față de păcatele și imperfecțiunile naturii umane. Oare noi, ortodocșii, încălcăm în mod constant prescripțiile canonice, liturgice și morale și, cu toate acestea, nu suntem respinși de judecata lui Dumnezeu de la Sfânta Biserică, să suportăm o condamnare atât de severă a heterodocșilor. Cunoaștem din experiență curentul puternic, plin de har al vieții Bisericii, străpungând, spălând acele baraje ale păcatului și lipsei de credință care pun în mod constant umanitatea creștină înaintea ei. Dacă mila și dragostea Capului Bisericii, Iisus Hristos, pentru membrii săi greșiți se manifestă atât de clar zilnic în viața noastră, atunci nu ar trebui să presupunem că chiar și acei creștini care și mai mult decât noi au apostaziat de la puritatea și plinătatea credința și viața creștină, de când sunt încă, continuă să creadă în Biserică și se străduiesc să rămână membri ai ei, nu sunt uitate de Dumnezeu și primesc de la El acele daruri recunoscătoare pe care conștiința lor bisericească este capabilă să le perceapă.

■ În încheiere, aş dori să subliniez acea abordare a problemei succesiunii apostolice a Ierarhiei anglicane, care relevă semnificaţia faptului însuşi al continuităţii consacrarilor episcopale. Toate confesiunile creștine sunt de acord că Biserica ar trebui să aibă persoane autorizate cărora le dă puterea de a săvârși sacramentele și de a ghida viața spirituală a credincioșilor. „Mai mult, ei recunosc, de asemenea, că ierarhia bisericească se naște ca urmare a interacțiunii a două forțe - alegerea sau consimțământul pentru acceptarea unei anumite persoane de către biserică și acordarea de sus de sus a unor puteri pline de har.

În diferite biserici, forma alegerii unui duhovnic a suferit schimbări semnificative. În unele confesiuni, ea a fost concentrată exclusiv în mâinile ierarhiei în sine, în altele a căzut în întregime în mâinile laicilor, în

În unele cazuri, comunitățile creștine au păstrat și practica bisericii antice, când atât ierarhii, cât și „laicii” și-au spus cuvântul în alegerea pastorilor. Însă împărțirea efectivă între confesiunile individuale nu a urmat această linie, ci cu privire la întrebarea cum să ducă la îndeplinire consacrarea plină de har a păstorilor turmei lui Hristos. Majoritatea creștinilor au păstrat credința tradițională a Bisericii, transmisă acesteia încă de pe vremea apostolilor, conform căreia consacrarea plină de har a clerului trebuie să fie realizată prin sacramentul Preoției, care exprimă învățătura Bisericii despre divinitatea sa. stabilire, unitate, continuitate și ierarhie. Spiritul libertății rămâne în Biserică, dar nu este loc pentru voința de sine în ea, iar când Păstorul cel mai în vârstă al Bisericii își pune mâinile cu rugăciune pe capul unui nou candidat, el nu doar mărturisește despre darul Duhul Sfânt cu care Biserica își echipează noul slujitor, dar și acel lanț de aur care se întinde direct de la fiecare hirotonire săvârșită în Biserica Catolică până în acele vremuri îndepărtate când primii Apostoli trimiteau în slujire pastorală reprezentanți ai comunităților creștine nou-născute. Această parte a creștinilor nu recunoaște o altă intrare în slujirea preoțească și nici unul dintre membrii ei care nu a primit consacrarea episcopală nu poate preda sacramentele (cu excepția Botezului) și nu poate fi considerat duhovnic al bisericii. Aceste semne ale succesiunii apostolice sunt semnul distinctiv al majorității bisericilor. Abia din secolul al XVI-lea au apărut și alte comunități creștine, crezând că sfințirea de sus poate fi dată direct de la Dumnezeu și că hirotonirea episcopală este un rit inutil și chiar vătămător, deoarece întunecă ideea chemării pline de har a unei persoane. la serviciul pastoral . Conform acestui punct de vedere, fiecare membru al bisericii care a simțit chemarea divină și este acceptat de comunitate este un păstor legitim și cu drepturi depline al turmei lui Hristos. Întregul creștinism este acum împărțit în două grupuri clar definite - bisericile care au păstrat succesiunea apostolică și comunitățile creștine care au renunțat la ea, iar dacă ne punem întrebarea în care dintre aceste grupuri ar trebui să clasificăm anglicanismul, atunci răspunsul la aceasta, fără îndoială, nu poate fi decât următoarea: celor care au păstrat succesiunea apostolică.

Întreaga istorie a Bisericii Angliei oferă o dovadă incontestabilă în acest sens. Arhiepiscopul Parker a fost hirotonit de 4 episcopi. Toți ceilalți episcopi și preoți ai Bisericii Angliei au primit întotdeauna hirotonire legitimă și se poate argumenta că una dintre caracteristicile anglicanismului este

fii patos în observarea acestui dar al tău. Anglicanismul, care se caracterizează adesea prin neclaritate și diversitate de opinii cu privire la aproape toate problemele vieții bisericești, care aproape și-a pierdut disciplina bisericească, dă dovadă de vigilență și unanimitate excepționale în problema păstrării Succesiunii Apostolice a preoției sale. Mulți dintre membrii săi interpretează esența preoției în moduri diferite, dar toți sunt complet unanimi în recunoașterea necesității acesteia și în imposibilitatea completă de a recunoaște persoane care nu au consacrare episcopală ca pastori legitimi ai Bisericii Angliei. Așadar, la întrebarea specifică a Bisericii Anglicane, dacă Teologia Ortodoxă consideră că are succesiune apostolică, în sensul cuvântului, așa cum este înțeles în Occident, se poate da un singur răspuns pozitiv. Cunoașterea istorică modernă ne oferă o dovadă incontestabilă că atât ritul de consacrare, cât și chiar evenimentele hirotoniei arhiepiscopului Parker au păstrat în preoția anglicană o legătură inextricabilă cu Biserica Apostolică. Acest dar al Duhului Sfânt, păzit cu atâta evlavie de anglicanism, nu poate fi distrus de neajunsurile celor 39 de membri ai Credinței. Cu atât mai mult, că aceasta din urmă nu a fost niciodată considerată o mărturisire de credință a Bisericii Angliei, ci doar o formă de compromis, sub care candidații la preoție trebuiau să-și dea semnătura. Crezurile Niceene ca expresie obligatorie a doctrinei sale.

Biserica este viață și poate fi înțeleasă în primul rând prin contactul direct cu ea. Când păgânii au vrut să știe ce este biserica, vechii creștini nu i-au sfătuit să se cufunde în studiul documentelor. I-au chemat la întâlnirile lor. „Vino și vezi cum trăim și lăudăm pe Dumnezeu și ne vei cunoaște credința”, au spus ei. Acest apel nu și-a pierdut semnificația nici astăzi. Soluția problemei succesiunii apostolice a Ierarhiei anglicane nu se află așadar în bibliotecă și arhive, ci în parohiile Bisericii Angliei. Numai cufundându-se în viața euharistică a anglicanismului, apropiindu-se de misticismul și evlavia lui, un savant ortodox poate găsi o interpretare corectă a acelor documente care au fost întocmite în ardoarea luptei reformei. Bogăția și profunzimea vieții euharistice moderne a anglicanismului este cea mai bună dovadă a păstrării ei a preceptului apostolic.

patrimoniu, iar spiritul său apropiat de Ortodoxie indică un grad mai mare de apropiere a deplinătăţii bisericeşti.

Ortodoxia se confruntă cu sarcini enorme în Occident, iar anglicanismul este domeniul în care, probabil, vor răsări primii lăstari, misiunea

ortodoxă de a ajuta creștinii occidentali. Dar pentru a se angaja în această lucrare responsabilă și plină de bucurie, teologii ortodocși trebuie să se elibereze de conceptele infidel care le împiedică cooperarea creatoare cu Occidentul și să-i îndepărteze de realitatea Bisericii într-o lume a prejudecăților, fantomelor și fricilor.

N. Zernov. 24-CP-39. Paris.

новыя книги

UNAM SANCTAM.

M.-J. Congar OP, Creștini dezbinați. Principiile unui ecumenism catolic. Editions du Cerf.

Pentru prima dată în lumea catolică, glasul ecumenic, dacă nu a Romei oficiale, cel puțin a adevăratului reprezentant al Bisericii Romane, a sunat clar și distinct. Lucrarea unui tânăr dominican, redactor al unei reviste speciale, Revue des Sciences philosophiques et théologiques, semnificativă atât ca conținut, cât și ca volum (aproximativ 400 de pagini cu anexe), a atras imediat atenția cercurilor religioase largi. Și bine meritat. Noi, rușii, ortodocșii, suntem cu atât mai puțin îndreptățiți să trecem pe lângă ea, pentru că autorul, cu o simpatie luminată, înclină spre Orientul creștin și urmărește cu sensibilitate toate influențele gândirii noastre spirituale. În general despre. Kongar vrea să înțeleagă totul, încearcă să răspundă la toate și, împreună, oferă o sinteză exhaustivă a tradiției sale natale.

Planul cărții, care nu este întotdeauna consecvent, acoperă cele mai diverse aspecte ale problemei care a devenit atât de actuală. Prima parte, cea mai dezvoltată, după un scurt studiu al „ceea ce ne desparte”, stabilește cu fermitate poziția de principiu a Romei; toate acestea, după cum știți, se bazează pe ideea de nezdruncinat a unității împotriva unității. Partea a doua studiază alte confesiuni afirmate în aspectul lor modern, mai ales din punctul de vedere al eclesiologiei, care în general ocupă un loc central în această lucrare. Aceasta include, de asemenea, o critică plină de viață, subtilă, în multe privințe corectă a mișcării ecumenice, în special a aripii sale „de stânga” (Lausanne). Partea a treia a cărții, cea mai puțin convingătoare în opinia noastră, dar foarte orientativă din punct de vedere psihologic, oferă un program specific pentru reunificarea tuturor Bisericilor în sânul Una Sancta.

Cel mai valoros lucru pentru cititor nu este atât ceea ce spune autorul, ci felul în care o spune. De fapt, întregul său ton, excepțional de înflăcărat și de entuziasmat de sincer în raport cu „frații despărțiți”, atinge și mită, obligându-ne să uităm pentru o clipă despre tot ceea ce în adâncuri, și nu la suprafața doar a vieții și a disciplinei, ne desparte . Sam o. Kongar este un mare optimist; el este sigur că „Uniya” este îndoielnic în sensul real al acestui lucru

cuvântul nostru prezent – este posibil și chiar se va împlini, cel puțin cu Ortodoxia, atât de aproape dogmatic de catolicism. Înainte de a-i prezenta autorului obiecțiile noastre față de această vreme, să-i aducem un omagiu abordării sale neobișnuit de liberă, imparțială, s-ar putea spune, cu atenție, față de toți dizidenții chrétiens. Conține mai mult de o manifestare personală a Caritas: pr. K. simte puterea ascunsă și patosul nobil al celor care s-au retras din Roma și vede în chiar contrariile lor o exagerare unilaterală a adevărurilor inconsecvente, pe care le numește pe bună dreptate „l’exorbitation d’une vérité”. Mai mult, el este gata să admită că însăși Biserica Romano-Catolică, în esență infailibilă, odată cu pierderea confesiunilor care i-au căzut – protestantismul, anglicanismul și cu atât mai mult, ortodoxia – a pierdut cu adevărat, odată cu integritatea propriu-zisă. , și unele valori spirituale. Autorul explică astfel această inferioritate involuntară: forțată în grabă (Conciliul de la Trent și epoca post-reformei asociate acestuia) să întărească pozițiile zguduite, Roma și-a ascutit tezele, dându-le o formă prea absolută și a restrâns imperceptibil orizontul în sfera pur bisericească b; într-un cuvânt, a întors băţul în sens invers faţă de extremele „ereziei”. Rezultă un fel de sărăcire, mai exact „un rétrécissement des perspectives” *). Așadar, autoarea, care se luptă mereu cu viziera deschisă, o cheamă cu îndrăzneală pe Cel Ce Mântuiește la o reformă internă, adică la o revizuire a ei, parcă, eclesiologie înghețată și o întoarcere la concepția patristică a Bisericii, în primul rând, ca realitate sacramentală, ca Corpus mystïcum. Este destul de evident că acesta este un pas important înainte, sau înapoi la origini.

Cu toate acestea, o. K., membru al unui ordin strict ortodox, apără cu putere doctrina clasică latină a Ecclesia ex honaini-bus; cu alte cuvinte, o analogie completă - un termen favorit al tomiștilor - corpurile Eglise militante, cu un tip de organisme sociale seculare. Aici începe divergența noastră.

Conștiința ortodoxă, deși slăbită pragmatic, refuză să construiască Biserica, teofania Duhului, pe aceleași temelii ca orice societate „din lume”. Aici nu există docetism, nu există dezgustări față de vasul cu creaturi care a primit Apocalipsa: doctrina universală a Întrupării, piatra de temelie a lui Hristos-și-pneumo-tologiei răsăritene, se ridică împotriva unei astfel de interpretări. Aici este doar o afirmare tacită - o confirmare a adevărului că biserica vizibilă este împreună atât anticiparea, cât și proclamarea invizibilului; de aceea, rămâne în timp o părticică de alteritate, și nu o exploatare supusă presiunii normelor legale și reglementării autoritare. De aici, fără îndoială, urmează dificultăți exterioare considerabile pentru ea, nu mici defecte în viața concretă, precum și în existența istorică. Nu fără motiv, de exemplu, frații catolici (vezi Congar, pp. 256-257) reproșează Ortodoxiei că este mai mult

*) Cu toate acestea, nu trebuie pierdut din vedere faptul că judecata exprimată de autor personal și în niciun caz nu obligă „pe cei de la putere” să-și schimbe directivele. Recenzia Chrétiens désunis, care apare în Revue Thomiale, care îi avertizează pe schismatici și eretici

împotriva iluziilor periculoase, mărturisește fără echivoc acest lucru...

a, desigur, în Rusia - este înclinat să-și identifice esența cu speciile sale naționale tranzitorii. De aceea spiritul nu se stinge în interior, iar chemarea Bisericii, în chipul ei ideal, nu se uită niciodată. Ea nu „devine lumească”, așa cum nu se raționalizează teognostia noastră, fidelă testamentelor patristice: viziunea divină și viziunea adevăratei „spiritualitate” ortodoxe.

O altă trăsătură a Ortodoxiei, care și-a găsit expresia adecvată în catolicitatea rusă, este recunoașterea misiunii apostolice pentru întregul „ras ales” (I Petru, 2.9), și nu pentru o singură ierarhie a învățăturii. Cuprinși liber în canalul viu, creștinii ortodocși organic nu pot accepta, așadar, acel „régime de pédagogie, d’exercice d’autorité”, care, chiar și în opinia pr. Congar, este obligatoriu și necesar pentru atingerea scopului cel mai înalt al Ecclesiei.

Ambele diferențe ni se par incomparabil mai grave decât acele „divergences doctrinales” la care subliniază autorul Chrétiens désunis, dar le reduce la minimum (vezi pp. 355 și urm.). Hai să facem o rezervare. Nu neglijăm deloc, ca ecumeniştii „liberali”, dezacordurile dogmatice, dimpotrivă. Dar în acest caz, acestea din urmă se întorc cu siguranță pentru noi la rădăcini străvechi, toate la aceeași antinomie primordială: pe de o parte, Orientul creștin sofian, cu simțul său inerent de incognoscibilitate divină și misterul libertății umane, cu eshatologic. credința în transformarea viitoare a lumii; pe de altă parte, Occidentul creștin catafatic rațional, care a acceptat pământul ca atare și unde problema harului creaturilor este pusă și rezolvată în lumina unei antropologii diferite, cea care a fost din zilele Fericirii. Augustin – minimizează în mod deliberat strălucirea „chipului lui Dumnezeu” atât în original, cât și în Adam căzut, dar răscumpărat.

М. Лотъ-Бородина.

Denis de Rougemont. Dragostea și Occidentul. „Prezențe”, Plon Paris, 1939.

Medicii se adună la patul unei civilizații europene bolnave, pun diagnostice și oferă metode de tratament. Diagnosticele sunt variate, iar remediile sunt adesea diametral opuse. Denis de Rougemont este creditat cu o definiție complet neașteptată a bolii și o terapie foarte ciudată: civilizația occidentală este pe moarte pentru că este otrăvită de produsele de decădere ale vechiului mit al dragostei-pasiunii. Europeanul modern respiră aer contaminat cu acești microbi mortali: literatura, muzica, teatrul, cinematografia, sportul susțin în el visul dragostei-pasiune, al unei „vieți periculoase și patetice”, al unei „aventure minunate” care îi va transforma întregul. existenţă. Autorul își pune sarcina de a descrie dragostea-pasiune ca un fenomen istoric de origine religioasă. Aderând la opoziția la modă a erosului păgân în vremurile noastre față de „agapa” creștină, el definește dragostea-

pasiune ca un mit poetic care ne stăpânește sufletele împotriva voinței noastre și exprimă adevărul teribil în simboluri secrete și întunecate: iubirea-pasiune este iubire de moarte.

Starea catastrofală a Europei moderne este o criză

morala, dezintegrarea familiei, acumularea de ură – socială, de clasă, naţională, statală – ameninţarea războaielor distructive şi înflorirea ideologiilor totalitare – totul se explică prin mitul dragostei-pasiune. Dacă Denis de Rougemont ar fi mărturisit sincer că este poet și făcător de mituri și că mitul pasiunii a fost creat de el însuși, ca o ipoteză utilă pentru explicarea tuturor fenomenelor epocii noastre, cartea sa ar fi câștigat în armonie și persuasivitatea. Concluziile sale sunt originale, iar interpretarea este adesea strălucit de duh. Dar, din păcate, încearcă să demonstreze cu ajutorul unui material istoric și literar abundent, colorat și neasimilat pe deplin că acest mit datează din cele mai vechi timpuri, că toată cultura europeană, din secolul al XII-lea până în zilele noastre, a fost creată sub ea. influență directă. Acest aparat „științific”. umplerea a 350 de pagini, conferă cărții o greutate și o lipsă de formă pedante.

Iubirea-pasiune apare pentru prima dată în versurile provensale din secolul al XII-lea. Autorul interpretează destul de arbitrar poezia curtenească drept limbajul secret al celui inițiat în misterele catarilor. Erezia maniheică, care a pătruns în Italia sub numele de Catarism, a propovăduit eliberarea sufletului din temnița materiei: a negat lumea, ca răul și întunericul și, într-un mod ascetic, a condus o persoană să se contopească cu supramundanul ". Divinitate". Prin urmare, catarii au mortificat trupul, au detestat dragostea sexuală și au disprețuit toată creația. „Dragostea-pasiune”, din punct de vedere pământesc, este nefericire, suferință, sete de nestins și dorul de dezintrupare. Contopirea cu Divinul echivalează cu anihilarea existenței individuale. Poezia curtenească, în „arta ei secretă” („trubar clos”), cântă dragostea spirituală a inițiatului pentru Lumina Divină, în care tânjește să se dizolve. Dragostea trubadurilor este dincolo de senzualitate, dincolo de lume, dincolo de viață. Cultul Doamnei este acoperirea cultului morții. Cavalerul-poet nu iubește o femeie adevărată, ci un simbol al nopții acosmice, își iubește durerea, adică, în esență, se iubește doar pe sine. Pasiunea este narcisism, care duce la autodistrugere și autodistrugere. În timp ce agapa creștină afirmă viața, se îndreaptă către o altă persoană și se străduiește pentru „comuniune”, erosul maniheic tânjește să „contopească” cu noaptea și să distrugă lumea.

Cea mai elementară cunoaștere a versurilor provensale este suficientă pentru a se convinge de arbitrariul complet al construcției lui Rougemont. Întinderile și paradoxurile se înmulțesc atunci când autorul se îndreaptă către romanțele cu Dante, Petrarh și Breton - și, pe scurt, interpretează întreaga literatură europeană ca fiind dezvoltarea și extinderea ereziei maniheice. Dar, în ciuda tuturor ciudățeniei autorului capricios, definiția lui „iubire-pasiune” ca o dorință întunecată, subconștientă, de moarte conține o parte din adevăr. În

ultimele capitole ale cărții sale, el arată cu brio legătura mistică a lui Eros cu Marte – pasiune cu militantism. Profană și pervertită în conștiința europeană modernă, religia catarilor se transformă într-un cult al națiunilor, statelor, dictatorilor. Erosul popoarelor este îndreptat către conducătorii care le conduc la război și „îndumnezeirea morții” (une mort divinisante).

K. Mochulsky-

Imprimerie

DE NAVARRE.

11, rue des Cordelieres. PARIS - 13'.

Biblioteca „Runivers”